

ANUL IV • NR. 27 (179) • 15-21 iulie 1993 • 16 pagini • 60 lei

SĂPTAMINAL EDITAT DE GRUPUL
PENTRU DIALOG SOCIAL,

Andrei Șerban

MIHAI ȘORA
Lecția unei demisii

Pag. 15

Adrian Năstase, un președinte pentru liniștea președintelui

Pag. 6-7

PAVEL CÂMPEANU
Ce se ascunde sub
ACTUALITĂȚILE
TV?

Pag. 10

Interviu săptămînii
Claude
Karnoouh
Cercetător științific la CNRS din Paris
“România e la fel de complexă ca Franța”

Pag. 8-9

Viața secretă a Academiei

Pag. 11

ANDREI CORNEA **Despre pragmatism**

Un ministru, cu importante responsabilități în dezvoltarea țării, susține un amendament fundamental la o lege. După multe discuții, amendamentul este respins chiar de către majoritatea guvernamentală. Dar nici ministrul nostru – susținător cindva al amendamentului în cauză –, nici primul-ministru nu dau semne de neliniște. Nu se aude ca primul să-și prezinte demisia sau ca al doilea, solidar cu membrii cabinetului ce conduce, să-și angajeze responsabilitatea.

Un lider de partid din Opoziție își mărește grupul parlamentar acceptând căiva transfugi săi de la un alt partid. Acesta din urmă este însă un aliat, o formă de prietenă. Te-ai fi așteptat ca liderul respectiv să aibă ezitări, să nu dorească a lovi în prestigiul unui asociat, să nu se folosească de greșelile acestuia. Dimpotrivă, nu numai că transfugii sunt acceptați cu entuziasm, dar sunt indemnatați și alții să repeată gestul.

Acești oameni sunt niște pragmatici – se va spune. Ei fac “Realpolitik” și își urmăresc, în chip firesc, rațional, interesele. Politica nu este și nu a fost niciodată un domeniu al sentimentalismului, al romantismului. Iar cind, totuși, acestea au pătruns în respectivul domeniu, dezastrele s-au ținut lanț. A urmări interesele propriului grup, propriului partid, propriei națiuni este legitim, iar exercițiile de filantropie și de dezinteres trebuie lăsatе pe seama bisericilor și a organizațiilor caritabile. A vedea altfel lucrurile înseamnă a trăi într-o păgubitoare iluzie ori, pur și simplu, a face propagandă ceva mai subtilă cauzei adverse.

Să înlăturăm atunci idealismul și să privim felul în care pragmatismul se descurcă pe propriul teren: cel al acțiunii eficiente, aducătoare de folos proprii cauze. Or, mi se pare că trebuie făcută o observație: dacă politica ar fi o știință, dacă expertiza corectă și studiile aprofundate ar duce întotdeauna la succes, dacă problemele politice ar comporta soluții optime unice de tip managerial și administrativ, n-ai avea ce să le obiecezi pragmaticilor. Numai că politica nu e o știință, expertiza se dovedește adesea insuficientă și limitată. Nu există soluții unice, iar urmărirea rațională a propriilor interese se izbește adesea de iraționalitatea de fond a acestor interese. Apoi istoria, viața sunt imprevizibile și ambiția de a face programe de oarecare eficacitate și de oarecare anvergură pare un vis de desert. Ce experti au prevăzut în 1985 situația Europei din 1990 și ce “Realpolitiker”-i au anticipat în 1990 situația din 1993? Or, dacă nu pot fi anticipate

revoluțiile, războaiele, aparițiile sau disparițiile unor state – ce titluri de glorie mai poate pretinde pragmatismul?

Pentru că politica nu este o știință, pretenția pragmaticului de a se înșăpălni pe realitate cu ajutorul unei rațuni reci și aplicate devine o ineptie și, uneori, naște nefinchipuite pierderi. Daladier și Chamberlain au fost, nu-i așa, pragmatici, iar pragmatismul lor a costat lumii un război mondial. Churchill a fost și el pragmatic la Ialta, cind a împărtășit Europa cu Stalin, ceea ce a costat, poate, un război rece și atât de suferință, pentru a nu mai vorbi despre bani. Tot pragmatic cred că s-a crezut și Hans-Dietrich Genscher cind a incarcat pretențiile secesioniste ale republielor iugoslave. A urmărit, presupun rațional și cu răceala, promovarea intereselor germane în zonă. Rezultatul? Catastrofa pe care o simu cu toții și la care în general pragmatismul cancelariilor europene și-a adus o contribuție deosebit de neglijabilă.

Ce ar trebui să facă atunci omul politic? Pe ce căale să o ia? E bine, firește, să calculeze, să raționeze, să întrebuițeze cele mai bune și mai credibile expertize. Este, pe de altă parte, normal ca el să urmărească interesele grupului pe care el îl reprezintă și să o facă fără gesturi filantropice. Dar omul politic ar trebui să fie conștient și de unpredictibilitatea istoriei, de iraționalitatea oamenilor și a atitudinilor. Nu s-ar cădea ca el să uite că de fragile săi alianțe, că de nesigure prietenile, că de schimbătoare interesele. Să știe că e singur și că orbește prin ceată, în posida tuturor expertizelor. Și atunci? Atunci fiindcă oricum e pîndit oricind de eșec, fiindcă înfringerea poate sosi în urma calculelor celor mai probabile anticipînd victoria, de ce să nu se bizue și pe cîteva valori modeste, pesemne, dar sigure? Să se arate deci preocupat și de propriile angajamente, și de cuvîntul dat, și de solidaritatea făgăduită sau necesară. Să-și respecte public propriile idei, înainte de a cere altora să îi le respecte. Să mintă că mai puțin și, dacă a fost surprins mintind, să o recunoască. Pe scurt, să aibă simțul demnității. Pe scurt, să fie om de onoare.

Iar dacă acestea – demnitatea și onoarea – absentează fatal din plămânda sa susținătoare, măcar să nu le arate dispreț în numele pragmatismului. Să se străduiască cel puțin să le mimeze, gîndindu-se că să ar putea să fie răsplătit pe termen mai lung. Totul fiind neșsură, de ce nu ar investi și în demnitate, nu numai în cinism? Cind rezultatele rămîn oricum ambigue și incalcabile, de ce ar alege neapărat turpitudinea “eficace”? Cind nu există certitudine a succesului, de ce să ar echipa numai pentru pierdere în dezonoare? Într-o lume instabilă și fluidă, de ce ar opta numai pentru urmărirea lucrului celui mai instabil și mai fluid – interesul de moment?

În esență, cred că omul politic ar trebui să știe că a cenzura din timp în timp pragmatismul produce, paradoxal, cea mai bună specie de pragmatism. Sau măcar pe cea mai puțin mioapă.

DREPTUL LA REPLICĂ

În interviu acordat Revistei "22" (numărul din 3-9 iunie a.c.), săcăm referiri la o discuție pe care, în prezența colegilor din echipă, deci cu mărtori, am purtat-o cu Nicolae Uliu, imediat ce, intrerupând colaborarea la "Memorial" cu Radu Ciuceanu, pe atunci Președinte al Comisiei 14 de cercetare a abuzurilor, ni s-a blocat și fluctuantă informație pe care, prin intermediul Comisiei, o primeam din partea SRI.

Nicolae Uliu, dindu-ne replica, "repara" doar o falie dintre termenii în dispută. Dacă azi Nicolae Uliu poate contesta discuția relatată de noi, faptul în sine, acela al sistării oricărui colaborări din partea SRI, imediat ce numele lui Radu Ciuceanu a fost scos de pe genericul filmului, nu mai poate fi contestat.

Și mi se pare că aceasta ar fi fost esența pleadoariei noastre: imposibilitatea accesului la sursele de informare ale SRI, instituție care de altminteri își proclamă, în dese prilejuri, deschiderea, transparența și credibilitatea.

(Urmare din numărul trecut)

Falsificarea faptelor istorice

2. O decorație americană de război

2.1.) Ziarul România liberă nr. 942/10 mai 1993 publică, pe prima pagină, Decretul Casei Albe, Washington, prin care Președintele Statelor Unite ale Americii, Harry Truman, acordă Majestății Sale Regelui Mihai I al României decorația Legioanea de merit în gradul de Comandant-șef. În Diploma de decernare, acordarea distincției este motivată astfel:

a) Realizarea unui serviciu remarcabil pentru cauza Națiunilor Unite în lupta împotriva Germaniei hitleriste prin conducere liovită de stat din 23 august 1944, arestarea dictatorului și a principalilor săi miniștri pentru a elibera țara de sub jugul nazist;

b) A cerut armatei Sale să se întoarcă împotriva armatelor germane pentru a le nimici, capturarea sau alungarea din țară;

c) Poporul și Armata Română au pornit spontan și din toată inima la eliberarea țării și în cîteva zile cea mai mare parte a teritoriului român a fost eliberată de sub controlul nazist;

d) Astfel, linia principală de rezistență a frontului german de sud-vest a fost retrasă cu mai mult de 500 km spre nord-vest datorită judecății Sale superioare. Citezanță în acțiune și finală destoinicie a conducerii Sale personale a adus o remarcabilă contribuție la cauza libertății și a democrației.

2.2.) Textul Decretului de decernare a decorației este compus în limbaj specific militar. Tocmai de aceea apare de neînteleș cum au fost omise "urmările principale ale întoarcerii armelor de către Armata Română", adică:

Cum de a scăpat vigilentei purtătorului de cuvînt, "exact" și "în întregime", insuși mesajul pe care am vrut să-l transmitem?

De-a lungul a 23 de episoade din această întreprindere publicistică care este "Memorialul Durării", instituția al cărei purtător de cuvînt este nu a sprijinit în nici un fel demersul nostru de a lumina istoria suferinței românilor inscrisă în imperiul penitenciar communist.

Și nici măcar în acest drept la replică nu întrează vreo recunoaștere a instituției că "nu a pus la dispoziție" informații și, firesc, am crede noi, "o angajare" că o vor face într-un viitor apropiat.

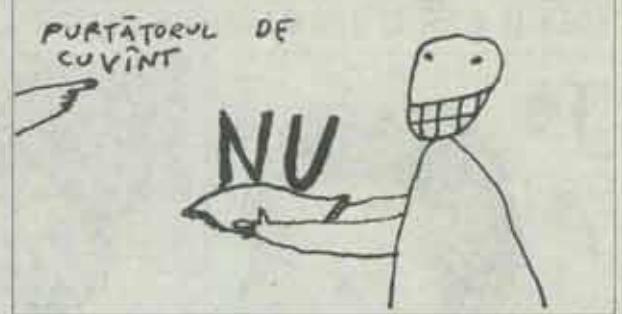
Am cere probabil prea mult din partea unui purtător de cuvînt care are probabil datoria să mistifice și să distorsioneze codurile și nu să comunice cu limpezime și onestitate.

Să adăugăm că este impudic că Nicolae Uliu să vorbească în dreptul la replică despre activismul de partid al colegilor săi din presa culturală, domnia sa, al cărui trecut de luptă și de atașament la sloganurile comuniste, de slugănicie și de avertebralitate cotidiană stă martor pe sute de coloane din fosta revistă "Săptămâna". Cronicile sale de film redactate după spiritul "Tezelor din Aprilie" au produs mult râu unor destine din cinematografia românească.

Sigur că nu aceasta era replica pe care noi și probabil cititorii Revistei "22" o aşteptam de la Nicolae Uliu.

Nu să-l scoată pe Radu Ciuceanu din cauză, care oricum era un subiect deja permat, ci însăși instituția pe care o susține și care, la toate apelurile noastre, tace, deși ar avea datoria să vorbească.

LUCIA HOSSU LONGIN

sevelt prin Buletinul de sinteză nr. 34/1944 al Serviciului de spionaj naval al SUA.

2.5.) Decorația americană, acordată Majestății Sale Regelui Mihai I al României la 20 martie 1946, pare a fi legată de Memorandumul din 24 ianuarie 1945 trimis de Rege Președintelui F.D. Roosevelt. Se arată acolo că actual de la 23 august 1944 a îngăduit speranța aducerii României în rîndul țărilor libere, dar că trupele sovietice consideră România ca țară ocupată. De asemenea, că istoria, suferințele, calitatea și modestia poporului român îl fac demn de a fi luat în seamă și ascultat, amintindu-se de amărarea, din 12 septembrie 1944, a acordării statutului de cobeligeranță etc. F.D. Roosevelt, mort în anul 1945, a fost denumit "unul dintre principali artizani ai victoriei aliaților", iar Stalin a afirmat că s-a înțeles mai bine cu Roosevelt decât cu Churchill: Roosevelt, având o profundă nefiincredere în imperialismul britanic, era convins că va putea ajunge în o înțelegere personală cu Stalin.

Consecințele majore ale actului de la 23 august 1944 sunt trecute sub tăcere de militarii americanii, deși acestea au adus "servicii remarcabile pentru cauza Națiunilor Unite".

2.4.) Formațiile specializate ale Armatei Americane, foarte atente în urmărire, înregistrarea și comunicația corectă a evenimentelor de război și a urmărilor lor, nu este posibil să fi trecut cu vedere atât participarea Armatei Române la războiul de vest cât și scurtarea războiului.

Proclamația regală către țară, citită în ziua de 23 august 1944 ora 22.12, de mai multe ori, apoi, la toate posturile românești de radio, prin care se vesteau "ruperea alianței cu Reichul hitlerist, retragerea din Axă și combaterea alături de armatele aliate" a României, a fost primită astfel: după un sfert de oră de Führer, după cîteva ore de Winston Churchill și după 8 ore de P.D. Roo-

sevelt.

2.7.) Ascunderea faptelor reale, atât în cazul pierderilor Armatei Române în al doilea război mondial cât și în motivația acordării decorației americane, a fost hotărâtă și aplicată de Marii Aliati conform cu Acordul "sferelor de influență" realizat în anul 1944. Consecințele:

a) Recunoașterea statutului de cobeligeranță, conform promisiunii lui Molotov, nu era compatibilă cu ocuparea României de către Armata Roșie, după război;

b) Recunoașterea Statelor Unite a participării Armatei Române la război și a scurtării lui impunea acordarea statutului de cobeligeranță, dar era incompatibilă cu planurile sovietice de înrobire a României.

București, 1 iunie 1993

Col. (r) ing. DUMITRU N.C. POPA

Numai 450 lei

pe trimestru
costă abonamentele cu jumătate de preț oferite de revista "22" pentru
**PENSIONARI,
CADRE DIDACTICE,
ELEVI, STUDENȚI,
FOȘTI DETINUȚI POLITICI, VETERANI DE RĂZBOI.**

Cei interesați să rugă să expedieze prin mandat poștal sumă de 450 lei pe adresa:

Revista "22" cont 45103532, BCR Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10, București.
Totodată, cei interesați să rugă să trimită adeverințele corespunzătoare (talon de pensie, adeverințe de la școală etc.) pe adresa:

Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Diffuzare.

Adeverințele pentru abonamentele cu jumătate de preț sunt valabile pentru un an de zile.

Abonamentele la jumătate de preț pentru aceste categorii de cititori sunt sponsorizate de INSTITUTUL PENTRU DEMOCRAȚIE ÎN ESTUL EUROPEI și ASOCIAȚIA EST-LIBERTÉS.

Cei ce nu fac parte din categoriile amintite pot beneficia de reducere dacă contractează abonamente prin intermediul redacției, după cum urmează:
• reducere cu 24% (costul abonamentului este de 600 lei pe trimestru) pentru abonamentele cu ridicare de la sediu (Calea Victoriei 120), cu posibilitatea păstrării exemplarelor, • reducere cu 10% (costul abonamentului este de 700 lei pe trimestru) pentru abonamentele cu expediere prin poșă.

CITITORII DIN STRĂINATATE se pot abona la revista "22" depunând costul abonamentului în conturile noastre deschise la **Banca Comerțuală Ion Tătărescu S.A., București, Str. Domnești nr. 12**; pentru dolari în contul 4020253230, pentru mărci în contul 4020253231, pentru franci francezi în contul 4020253235 (cu specificație: PENTRU REVISTA "22") sau trimisind un cec (**money order**) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România. Costul unui abonament pentru zona europeană este de **72 dolari** pe an (36 dolari pe 6 luni, 18 dolari pe trimestru) sau echivalentul în once monedă convertibile (120 DM anual, 60 DM pentru 6 luni, 30 DM trimestrial, 400 franci francezi anual, 200 franci pentru 6 luni, 100 franci trimestrial). Pentru celelalte continente, prețul unui abonament este de **100 dolari** anual, 50 dolari pe 6 luni, 25 dolari trimestrial.

PREȚUL ABONAMENTELOR DEJÀ CONTRACTATE NU SE MODIFICA, INDIFERENT DE SCHIMBĂRILE ULTERIOARE ALE PREȚULUI REVISTEI.

Abonament cu jumătate de preț	☐	Abonament cu reducere 24% (ridicat de la redacție)	☐	Abonament cu reducere 10% (expeditat prin poștă)	☐
-------------------------------	--------------------------	--	--------------------------	--	--------------------------

CUPON DE ABONAMENT

Numele
Prenumele
Ocupația
Adresa: Str. Nr.
Bl. Sc. Et. Ap. Cod postal
Oraș (sat, comună) Județ
Tara
Durata solicitată

Decupați cuponul și trimiteți-l pe adresa redacției: București, Calea Victoriei 120, însoțit de adeverințele sau taloanele corespunzătoare. Veți primi revista în momentul cind banii expediati prin mandat poștal ajung în contul nr. 45103532, BCR Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10, București.

LA SEDIUL REDACȚIEI PUTEȚI CUMPARA DIN STOC:

Numeră, după cum urmează: din anul 1990 numerele 15, 16, 18, 22, 23, 24, 25, 28, 29, 32, 33, 38, 41, 44, iar din anii 1991 și 1992 – orice număr. Exemplarele vecni vor fi comercializate la prețul de 50 lei/ex. De asemenea, redacția "22" ține la dispoziția doritorilor "Raportul asupra evenimentelor din 13-15 iunie" (120 lei) precum și Edițiile speciale: "22" – "Suspiciune de fraudă" (50 lei), "Oslobodenje" (30 lei), "Alianța Civică" – "Forumul Democraților pentru ieșirea din criză" (40 lei).

Ne cerem scuze celor cărora, din lipsă de spațiu, nu li s-au publicat textele trimise la redacție. În limita posibilităților, vom încerca să răspundem personal. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

EMIL HUREZEANU

La raport

Pentru autorul raportului SRI, perioada cuprinsă între decembrie 1989 și 28 martie 1990 (data înființării Serviciului Român de Informații) a cunoscut "fenomene cu caracter anarchic și destabilizator", explicabile. Între altele, prin absența instituțiilor și legislației care să asigure ordinea de drept. E greu de crezut însă că atitea manifestări politice și civice ale lunilor imediat postrevoluționare, multe dintre ele acțiuni legitime de protest și clarificare, determinate tocmai de gesticulația antidemocratică a primei puteri post-ceaușiste, să fi fost – cum scrie acum raportul SRI – "virulente fenomene destabilizatoare".

În ianuarie, și la 28 ianuarie 1990, manifestările de protest politic din București, organizate de partidele din opoziție sau răbufnite spontan pe fondul încălcării promisiunii FSN de a asigura exclusiv rolul de gerant temporar al puterii pînă la alegeri, au fost fenomene de reacție firească într-o societate marcată și de vid instituțional dar și de primele abuzuri antidemocratice ale unei Puteri pentru care păstrarea pîrghiilor de comandă politică devenise mai importantă decît procesul de democratizare. În raportul SRI nu se pomenește, apoi, nimic despre confruntările interetnice violente din primăvara anului 1990 de la Tîrgu-Mureș și despre cei care le-au regizat – prin concursul omisiv al Puterii constituite. Din virulenta lor anarchică și destabilizatoare – provocată sau în orice caz tolerată, pînă la un punct, de oficialitate – a apărut de fapt însuși SRI. Reciadirea serviciilor secrete este opinia împărtășită în chiar comunicatul inițial de constituire a SRI – avea nevoie de un așa-zis fenomen destabilizator.

Creat sau stimulat, el a existat, devenind certificatul de naștere al SRI. Dar dacă de manifestările protestătare din iarna și primăvara anului 1990, să admitem, SRI a fost străin – e greu de acceptat precizarea din raportul de acum, potrivit căreia instituția în cauză "a contribuit insuficient în clarificarea evenimentelor din iunie 1990" (e vorba de Piața Universității) pentru că fusese înființată "abia la 28 martie 1990". Dacă așa stau lucrurile, cum s-a ajuns, atunci, în iunie 1990 la explicația univocă a Puterii, care după chemarea minerilor și declansarea unui episod de teroare civilă pe străzile Bucureștiului și-a găsit – ce-i drept nu pentru multă vreme – justificarea reprimării în teoria complotului și rebeliunii legionare? Au trecut trei ani de atunci. SRI s-a maturizat suficient deci, ca, retroactiv măcar, să explice credibil și complet fenomenul. N-a făcut-o, și n-o face nici acum în raport. O tacere grăitoare. Intrat în deplină legalitate de-abia cu apariția Legii siguranței naționale nr. 51 din 1991, Serviciul Român de Informații a jucat cu certitudine un rol mult mai complex în timpul celei de-a patra minerade, din septembrie 1991, soldată cu prăbușirea guvernului Roman, decit ne lasă să înțelegem raportul în discuție. Se reia aici explicația din Parlament a dlui Virgil Măgureanu, de la sfîrșitul lui septembrie 1991, potrivit căreia starea de nemulțumire din Valea Jiului fusese comunicată la timp celor îndreptățiti de SRI. Apoi, astăzi cîteva lucruri despre cercetările posterioare evenimentelor care au dus la identificarea a 75 de persoane vinovate de tulburări, prin agresarea organelor de ordine și intervenție, precum și a altor 48 de persoane, implicate "în evenimente cu autoturisme proprii, și care, tot mecanizat, ar fi participat la acțiuni turbulente în luniile iunie, august și decembrie 1990".

Omisiunile și "inoțența" explicațiilor de mai sus contrariază. Guvernul Roman a acuzat atunci SRI de implicare directă în acțiunile de destabilizare, inclusiv prin organizarea venirii minerilor la București. Apoi, au existat zeci de mii de minori, care 24 de ore s-au confruntat cu reprezentanții ordinii în Piața Victoriei, la Televiziune, la Cotroceni, în condiții de extremă violență de ambele părți. Raportul SRI nu și amintește însă nici de minorii din septembrie 1991, la fel cum nu și amintește de cei din iunie 1990. Cei 75 de turbulenti sunt doar "persoane", iar automobilistii sunt agenții manifestărilor politice de rutină din 1990. "De-minerizarea" celor mai grave confruntări și convulsii politice și sociale din România tranzitiei pare să fie teza asumată a raportului SRI. Nu întimplător. Numirea lor doar – ca să nu mai vorbim de identificarea și cercetarea acestora – ar fi dus direct la președintele I. Iliescu. Or, SRI păstrează distanță de securitate față de președintă. E echidistant: nu se ocupă nici de minori, nici de scenariile chemării și transformării lor în batalioane de asalt ale regimului Iliescu în vremurile de cumpănă ale tinerei și fragile noastre democrații.

CONSTANTIN ALEXANDROAIE

PROCEDURA OBȚINERII CLAUZEI DE CĂTRE ROMÂNIA

În prezent, acordul comercial româno-american, care conține și acordarea reciprocă a clauzei naționale celei mai favorizate, se află în Comitetul pentru căi și mijloace al Camerei reprezentanților și în Comitetul senatorial pentru probleme financiare. Împreună cu textul unei scrisori a președintelui Bill Clinton adresată liderilor celor două Camere ale forului legislativ prin care cere ratificarea acordului menționat și acordarea clauzei.

În scrisoare se subliniază, între altele, că acordul conferă relațiilor comerciale bilaterale un cadru nediscriminatoriu, contribuie la întărirea relațiilor economice și politice dintre Statele Unite și România, este reciproc avantajos și va impulsiona progresele spre reforme politice și economice în România. Dl. Clinton asigură Congresul că acordul conține suficiente măsuri care să asigure dezvoltarea comerțului cu România, fără a cauza perturbări pe piața americană, pagube firmelor naționale sau pierderi pe piața locurilor de muncă.

În încheierea scrisorii, președintele redă pe scurt continutul acordului comercial, după care cere Congresului să acționeze că mai curind posibil în direcția ratificării acordului precum și acordării clauzei naționale celei mai favorizate României, prin adoptarea unei rezoluții comune de către Senat și Camera.

Potrivit legislației americane, în cazul țării noastre se aplică toate legile privitoare la acordarea de către SUA a clauzei naționale celei mai favorizate, ca și cum i-ar acorda-o pentru prima dată. Faptul că România a avut clauza, iar Ceausescu a renunțat la ea, în februarie 1988, cind a sesizat că-i va fi lăsată de către Congres spre a-l pedepsi pentru încălcarea drepturilor omului, nu are nici un fel de efecte asupra procedurii ce trebuie urmată. Ce a fost în trecut se șterge cu bugetele și totul se ia din nou de la început.

De ce? Pentru că la 22 iunie 1988 ambasadorul american în București și un adjunc de la Ministerul de Externe român au semnat un ACORD de suspendare a articolului UNU al acordului comercial româno-american semnat în 1975, articol care prevedea acordarea reciprocă a clauzei.

Ca atare, pentru a repune relațiile pe bazele tratamentului comercial preferențial, părțile au fost nevoie să încheie un nou acord care trebuie ratificat de Senat. La articolul 1, alineatul 2 al acestuia, este înscrisă acordarea reciprocă a clauzei.

TIA ȘERBĂNESCU

Dialoguri greco-romane

Festivitățile de la București ale FDSN, îspravite cu încoronarea d-lui Adrian Năstase și cu "Hora Unirii", au fost dublate de dialogurile mai puțin festive ale unei delegații guvernamentale cu liderii minerilor din Valea Jiului. Televiziunea, ca și Guvernul, ca și Președinția, aveau obligații. Așa că miniștrii s-au suit în elicopter și s-au prezentat la revendicări. N-ar fi inclus ca Miron Cosma să obțină salarii prezidențiale pentru minorii din subteran. Conform reportajului TV, dl. Mișu Negritoiu a avut parte de "o primire extrem de călduroasă" din partea minorilor. Nu ni s-a spus dacă și ieșirea a fost la fel de călduroasă, dar ce mai contează...

În rest, sfîrșitul de săptămînă TV a avut toate datele unei plăcîșeli extrem de călduroase. De la Costinești, Mircea Albulescu, linistit, în fine, că l-a săcuit pe Andrei Șerban să-și ia lumea în cap și să nu mai deranjeze mediocritatea cu soia, s-a dedat unor "considerații" despre Gala tinerilor actori foarte nimerite pentru răposatele congrese ale Culturii și Educației Socialiste. Pe lingă secretarul Albulescu s-a mai zârtit și umbra lui Ștefan Iordache, mormând cîteva prostii mahmure, și vreo două activiste cu tineretul. Un juriu care ar îndepărta orice tînăr actor de ideea de participare.

Cine nu se pricepe la muzică a avut ocazia să respire împăcat. Altminteri, te pomenești că ar fi trebuit să-i plăce Radu Nistor și Gabriel Cotăbiță, programati în chip de vedete. Așa, a putut conchide că nici muzica ușoară n-arăta mai bine ca democrația socială și că amindouă se zbuciumă și transpiră cam degeaba.

Greva Sindicalului Liber din TV, care și programase eliberarea de sub jugul tabletelor d-lui Paul Everac, n-a mai avut loc. Dar nici dl. Everac n-a mai avut loc de vreo idee că de căt nouă în capu-i de aramă, așa că s-a luptat cu sine însuși pînă cind s-a facut singur "troacă de porci". O oarecare schimbare s-a produs duminică seara la ora fatidică la care Emanuel Valeriu simte nevoie unei conversații malefice. Dar, nu. Surpriza a fost că Televiziunea, vîzând cu ce publicitate internă și internațională s-a ales Petrominul dîndu-și navele la grec, s-a decis să-i urmeze exemplul. Așa că și-a dat și ea emisiunea de varietăți la grec. La un grec en titre, am putea spune, adică lui Toni Grecu și companiei Divertis. Un contract mai a-

Cum se cade – am văzut și noi. Cum Secu vine – a văzut dl. Toni Grecu "înainte de '89", căci acum nu mai vine, ci zboară. Celalalt invitat, Victor Rebengiuc, a fost chestionat asupra milionului de lei primit ca premiu. După autocritică necesară, celebrul actor a rostit o replică din Tânase Scatiu: "O facurăm și pe asta, că rămase nefăcută". Întrebarea e: o facurăm? Dintre celelalte nave și navete, vase și vedete, Monica Anghel mi s-a părut de departe o adevărată spărgătoare de gheăță. Victor Rebengiuc a recitat în final un poem de Dan Laurențiu, din care am reținut și că "femeile sunt însuși principiul haosului". Lucru perfect posibil. Dar politicienii ăștia, ce Dumnezeu sănătate și a reușit chiar haosul, nu numai principiul?

LIVIU ANTONESI

Tipologii contemporane

Naivi, nebuni și neamuri proaste

Clasa politică a vechiului regim era alcătuită din tipuri umane specifice – oameni, mai degrabă, terni, cenușii, cu comportamente rigide, timorăți de superiori și despotați cu cei din subordine. Nu erau nici pe departe idealul în materie de oameni politici, dar nu poți să nu le recunoști o anumită discretețe – chiar și în modul în care beneficiau de privilegii. Vechiul regim era pudic, chiar pudibond. Vremurile de tranziție au colorat, fără îndoială, această clasă în "re-formare", însă nu neapărat numai în bine. Pe lîngă un număr de oameni – nu foarte mare! – competenți, inteligenți și onești, și-au făcut intrarea în viața noastră publică o mulțime de persoane de sprijn cea mai dubioasă. Pe lîngă naivii incurabili, au apărut o mulțime de escroci patentati, de infractori cu acte în regulă și chiar de nebuni. Unii, șarlatani veritabili, au sosit în politică pentru că au văzut în aceasta o surse de venituri care nu necesită nici o competență. Alții sunt, pur și simplu, niște săraci cu duhul. În fine, o altă categorie care, mai degrabă, s-ar retrage la odiință în casele de sănătate, a vizut în politică un fel de scenă – "marea scenă a țării", nu? – în care să se dea în spectacol fără nici o responsabilitate. De la Vadim la Păunescu și de la Văcaru la Dumitrașcu sunt o întreagă legiuire.

Însă acestea sunt, mai degrabă, tipuri "de frontieră" – la marginea normalității psihice, la marginea legalității, dincolo de frontieră bunului simț. Tipul cel mai răspândit este unul în aparență normal, dotat cu o oarecare înzestrare profesională și abilitate politică dar care, totuși, dă spectacole involuntare din simplul motiv că nu știe să se poarte adecvat în funcție de împrejurări. E un tip uman definit de veacuri de înțelepciunea populară prin formula "neam prost". Ei bine, acum neamurile proaste sunt mai multe decât au fost oricând în viața publică a țării și sunt judiciose răspindite la toate nivelele. De la primării la prefecturi și de la consiliile la guvern și Parlament plesnesc instituțiile de invazia "neamurilor proaste". Sîi, din păcate, exemplul vine de la nivelul cel mai înalt. Orice ne-am fi putut imagina despre

Ceașescu, dar nu reușesc să-l văd certindu-se că la ușa cortului cu ziaristi, nici apucându-le de gît și strigându-le "măi, ani-malule". Sigur, mi-l imaginez punind cenzura și Securitatea la lucru, dar în nici un caz "polemizînd" în public cu reprezentanții celei de-a patra puteri. De altfel, președintele nostru actual ar avea nevoie urgent de o echipă de consilieri în chestiunea modului de comportare. Pentru că face impresie proastă să bată pe umăr alți președinti sau diversele oficialități internaționale, și e de prost gust să-l apuci pe Michael Jackson de brăț, și să-l tragi după tine, ca să-i urăți frumusetea Bucureștiului! E o chestiune de "imagină", care face la fel de râu ca și mineralele. Cum tot o chestiune de imagine e și felul în care te îmbraci. Cînd toată lumea e în costum – cazul vizitei de la NATO –, obții un efect comic involuntar dacă te prezintă în paradesu și cu pălăria pe cap. Mai ales că nu mai știi nici ce să faci cu mîinile! Știi că, în general, consilierii prezidențiali sunt niște imbecili, dar măcar atât lucru nu reușesc să-l învețe pe președinte? Atunci, e lipsită că ar trebui schimbări.

Dar acestea sunt, poate, chestiuni de detaliu și, pînă la urmă, ușor remediable. Ar fi suficient ca președintele să vizioneze casetele filmate la diferitele sale întîlniri și vizite. Există însă personaje publice care reușesc să ducă pînă la dezvîrșire tipul "neamurilor proaste". Nu mai departe decît actualul prim-ministru. Îmi amintesc că lui Petre Roman i-am reproșat mereu că știe prea multe limbi străine. Avem acum prilejul să ne găverneze un om care nu știe nici măcar limba română. Astă nu-l împiedică însă să vorbească, și cu atît mai puțin să gesticuleze abundant. Ultima conferință de presă, cea referitoare și la corupție, a fost un incredibil "spectacol". În locul unui prim-ministru sobru, marcat de gravitatea situației, am putut vedea un fel de saltimbanc, un șmecher de București – să mă ierte București și bucureștenii! –, zîmbind prosteste, făcînd glume fără rost și fără sare și piper, occindînd întrebările incomode, sfînd din colt

în colț ca să se disculpe și să-și disculpe subordonatii necinstiti.

Iar dacă acesta este primul-ministru, ce mai contează cum sănțealătii ministră? Cel puțin Dl. Teodoru, în fața Parlamentului, părea sărit direct din paginile lui Caragiale, după cum observa și Dl. Cristoiu într-un articol. Într-adevăr, finalul răspunsului D-lui ministru al Transporturilor a fost monumental. Nu reușește să-l situez între Farfuridi și Nae Cațavencu. Ba chiar am impresia că și-a băgat și Agamîță Dandanache coada: "căre pierdere, a cărei control, a cărei flote, domnilor?". Într-adevăr: care ministru, al cărei țără, al căruia guvern, tovarăș?

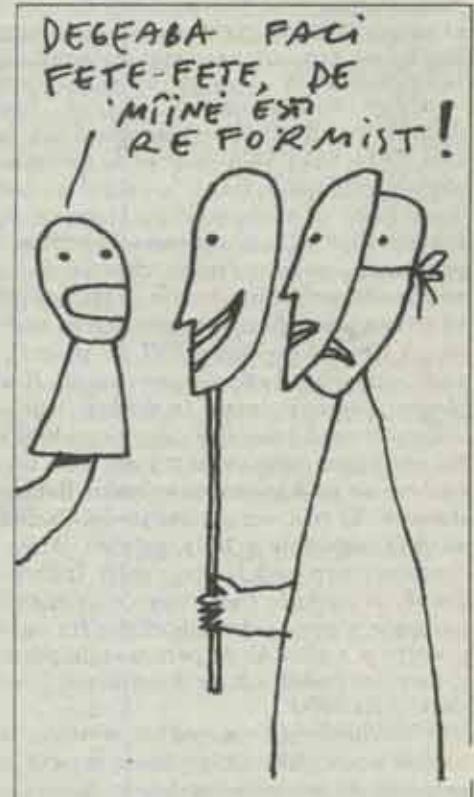
Dacă aceștia sunt ministri României, dacă aceste "neamuri proaste" ne guvernează – ba ne șîi legiferează! –, trebuie să recunoaștem că râu am mai ajuns. Dar astă am votat, așa că avem exact ceea ce merităm!

Oameni fără onoare, alte neamuri proaste

Dl. Adrian Năstase și-a dat în petec. Era și timpul. Cînd a-să spart FSN-ul, D-Sa a fost dintre cei care au trecut la FDSN și acesta ar fi trebuit să fie un semnal de alarmă. Aproape nici unul dintre membri "mai spălati" ai acestui fost "front unic" n-a mai făcut acest pas. Și, vorba proverbului, cine se asemănă se adună! Ar fi trebuit, deci, să fim foarte prudenti în aprecierile la adresa D-Sale. Indusă în eroare de relativa elegantă a comportamentului său, de prudență în conducerea Camerei, majoritatea politicienilor și a jurnalistilor a fost neasteptat de îngăduitoare. Ba chiar l-a privit pe susnumitul drept lider al nu știu cărei fractiuni "reformiste și moderate" din FDSN. Că a fost o enormă năvătare, ca să nu spun prostie, s-a putut vedea la sfîrșitul sesiunii parlamentare, cînd Dl. Năstase s-a arătat în întregă sa splendoare. Un politician mărunt, necinstit și chitigător care nu s-a sfîrtit să încalce legile, Constituția și chiar regulile bunului simț atunci cînd "cauza" o cere. E vorba de "cauza" D-lui Iliescu și a partidului pe care și l-a creat. Pentru această "cauză", Dl. Năstase a fost dispus să se comporte ilegal și autoritar, ba chiar să și mintă. S-a dovedit un vrednic acolit al D-lor Văcaru și Dumitrașcu. Dacă, pe o "listă închisă", nu se mai pot adăuga alte nume, e lipsită că nici nu pot fi scoase! Însă D-Sa nu s-a lăsat influențat de astfel de deducții logice elementare. Cînd e vorba de iubirea pentru președinte și pentru partid, exact ca pe vremea lui Ceașescu, logica nu mai are nici o trecere. În numele acestei iubiri se poate face orice, absolu-

lut orice, se poate chiar schimbați un obraz rămas neasteptat de curat. Dl. Năstase, pentru că partidul a vrut-o, s-a putut dovedi un om fără onoare, un adevărat neam prost. Nu pentru că e ginerele lui Angelo Miculescu, fostul tătar-șef al agriculturii ceaușiste, ci pentru că așa a ales să se compore.

Ne putem întreba de ce a fost necesar ca Dl. Năstase să-și sacrifice "imagină". Cred că răspunsul e mai mult decît simplu. Discuția despre corupție trebuia amînată pentru că partidul de guvernămînt – cu Dl. Iliescu în frunte – încă nu s-a decis pe cine să sacrifice, n-a hotărît ce "lest" să lase în urma acestui uriaș scandal. E adevărat că Dl. Hrebenciuc pare cel mai vinovat, dar D-Sa a condus campania electorală a președintelui. Dacă-i trece cuiva prin cap să ceară controlul gestiunii acestei campanii? Doamne ferește! E a dracului de ris-

cant! Pe de altă parte, orice amînare e binevenită, pentru că românii au obiceiul să uite ușor. La toamnă, sub asediul noilor prețuri, cui o să-i mai ardă de funcționari coruși? Așa că guvernul corrupt și incompetent al D-lui Văcăroiu are toate sansele să mai rămînă mult și bine la putere. Cu riscul prăbusirii în trezugă vieti publice din România. Ce contează acest risc, dacă "noi", adică "ei", se vor îngriji în continuare de gestiunea dezastrului?

Deci, o comisie parlamentară, alcătuită majoritar din membrii partidului guvernamental, confirmă acuzațiile generalului Florică, ba chiar descoperă noi cazuri de corupție la nivel guvernamental. Sîi tot partidul de guvernămînt, prin Dl. Năstase, blocăză discuțarea urgentă a situației. Ce să înțelegem? Că partidul de guvernămînt e mai scindat ca oricind? Nu. Va trebui să înțelegem că, nepuțindu-se opune deschis anchetării situației, a ales tactica tergiversării. Cum a procedat și pînă acum, în toate privințele.

Iar dacă Dl. Năstase nu s-a temut să-și sacrifice "imagină" clădită cu greu în trei ani, ce să ne mai mirăm de altă demnitățe? De Dl. Teodoru. Sau, de pildă, de Dl. Albulescu, fostul mare recitor de versuri pro-ceaușiste, care trage sforțele pentru demiterea lui Andrei Șerban din fruntea Naționalului. Deosebit de Dl. Adrian Năstase, Dl. Albulescu n-a părut niciodată un om de onoare, nici nu s-a îngrijit de propria sa imagine. El s-a îngrijit de cultul lui Ceașescu, a fost mereu un "neam prost". Ca și colegii săi de la Ministerul Culturii. Cu excepția D-lui Golu, un fel de naiv ineficient, toti funcționarii superioiri ai ministerului – Ion Gheorghe, Serafim Duicu, Anghel Dumbrăveanu, Mircea Tomuș etc. – sănțeau adunătură de ceaușisti și de "neamuri proaste". Încă o dată, dacă primul-ministru e ceea ce este, ce-am dorit să fie ceilalți? La așa prim-ministru, așa miniștri, așa demnitari. Avem ceea ce merităm. Avem exact ceea ce-am votat în septembrie trecut!

conpet s.a.
OIL TRANSPORTING COMPANY

INDEPENDENȚEI # 7 • 2000 PLOIEȘTI ROMÂNIA
PHONE: +40 97 121226 TELEX: 19285 FAX: +47 97 1436451

THE MAIN ACTIVITY OF THE COMPANY IS TO SUPPLY WITH DOMESTIC, IMPORTED OR TOOL PROCESSING CRUDE OIL AND ITS DERIVED PRODUCTS (CONDENSATE & ETHANE) THE ROMANIAN REFINERIES, AND ALSO MAKE THE TRANSIT FOR SOME OF THE DANUBIAN COUNTRIES, BY PIPELINES.

SOCIETATEA COMERCIALĂ
conpet s.a.

B-DUL INDEPENDENȚEI NR. 7 • 2000 PLOIEȘTI ROMÂNIA
TELEFON: 097/121226 ■ TELEX: 19285 ■ FAX: 097/146451

SOCIETATEA ARE CA OBIECT DE ACTIVITATE APROVIZIONAREA PRIN CONDUCTE CU TIȚEI INDIGEN, DIN IMPORT SAU PROCESSING ȘI DERivate ALE ACESTUIA (GAZOLINĂ ȘI ETAN) A RAFINĂRIILOR DIN ȚARĂ, PRECUM ȘI TRANZITAREA DE TIȚEI PE DUNĂRE PENTRU ALTE ȚĂRI.

ILIE ȘERBĂNESCU

Redresarea producției – un slogan costisitor

Unul din sloganurile predilecte ale tuturor guvernărilor de pînă acum a fost redresarea producției. Mai puțin executivul Stolojan, care a fost extrem de parcimonios în angajamente privind relansarea activității economice, deși a vorbit de perspectiva unei stopări a declinului, celelalte guverne și-au făcut puține probleme în a arunca cu cuvinte fără acoperire în domeniu.

Producția s-a încăpăținat însă într-o scădere continuă. Este această scădere obiectivă? Sau putem da creație acelora care o consideră ca decurgind

Guvernul Văcăroiu este cel care de departe excelează în referiri la redresarea economiei. Mizând pe un mandat de patru ani, actualul executiv preconizează pentru anul în curs o creștere economică zero, adică oprirea curbei descendente a producției – premisă (nu discutăm decocamdată că de realistă) pe care se bazează și bugetul de stat pe 1993 – prevăzând o relansare încă începînd din anul următor. Mai mult, chiar pretinde, invocînd date statistice incerte sau de o corectitudine îndoiefulnică, cum că în ultimele luni ar fi și apărut semne de reluare a producției.

Cazul tipic al răului mai puțin rău

Dacă nu este adevărat ar fi mult mai puțin rău decât dacă ar fi adevărat. Și nu este vorba de vreun paradox. Realitatea trebuie privită în față așa cum este, fără amâgiri de sine și fără încercări de a amâga pe alții. Într-un mod absolut remarcabil, la trei ani și jumătate de la evenimentele din decembrie '89, care anunțau – cel puțin așa se speră – schimbări importante, reformă economică, prin contribuția prioritară a celor care au preluat atunci puterea și o dețin și acum, nici măcar nu a început. Asupra necesității reformei s-ar zice că ar fi aproape inutil de insistat. Căci eșecul sistemului comunista fost poate, înainte de toate, economic. Și nu este exagerat să se afirme că, probabil, soarta pe care a avut-o la sfîrșitul anilor '80 nu va fi fost cea care a fost dacă nu ar fi existat falimentul său economic indisutabil.

Nefinăptuirea reformei sau neducerea ei pînă la capăt, ceea ce practic este același lucru, constituie o agățare contraproductivă de un trecut falimentar, ceea ce prezintă riscul prelungirii fără rost a durerilor sociale în contextul în care blocarea reformei exclude orice fel de perspectivă de ameliorare a situației economice. Căutarea soluțiilor în afara mecanismelor de piață, în abordările centraliste incapabile de autoreglare sau în iluzia unei "a treia căi" duce, deja din actuala fază, la același regres implacabil din trecut, fără vreo șansă de inversare spre ameliorare. Producția industrială a scăzut la jumătate față de 1989 – se lamenteză partizanii stopării reformei care pun tocmai pe seama acestea din urmă prăbușirea producției. Pentru ei, revenirea la trecut înseamnă și posibilitatea redresării producției. Relația este mai degrabă inversă.

Dezastrul "producției de dragul producției"

Producția din 1989 era obținută în cadrul anumitor structuri economice (ramuri, sectoare, întreprinderi cu o

din cauze subiective legate, nici mai mult nici mai puțin, de faptul că ar exista interese interne și internaționale de a pune pe butuci industria națională? A răspunde înseamnă implicit a evidenția dacă o reluare a producției industriale în actuala fază este posibilă. Și, prin consecință, dacă cel ce se incumetă a prognoza sau, și mai și, a promite relansarea activității economice au vreun temelj să o facă sau dacă spusele lor nu reprezintă altceva decât vorbe goale.

din acest ultim punct de vedere. Doar cîteva întreprinderi au efectuat modificări de activitate pentru a se adapta – chiar și numai în limitele permise de dotările tehnice existente – cerinței satisfacerii unor nevoi sociale reale. În covîrșitoarea lor majoritate, întreprinderile industriale au rămas cu același profil, cu același activități deși dovezite că nu răspund nevoilor autentice ale pieței. Absența capitalului pentru reprofilări, pentru restrukturări către activități necesare este o realitate. Adesea, însă, folosită din păcate ca pretext pentru a înmormînta schimbarea structurilor fizice ale industriei. Există o rezistență politică la schimbare, manifestă îndeosebi în ce privește abandonarea acolo unde altă soluție nu mai este, a unor activități învechite și producătoare doar de pierderi. De atîtea ori, această rezistență este legată nu de preocuparea, altfel firească și lăudabilă, pentru soarta unor oameni, ci de interesele meschine ale unei nomenclaturi care nu știe altceva decât să constituie ruinătoarea birocrație a aparatului etatist. Absența oricărui început de schimbare a structurilor fizice ale industriei blochează reforma încremenind-o înainte de a coborî la nivel micro, adică acolo unde capătă substanță. Ceea ce poate de orice șansă redresarea. Este

dar ireversibilă (și fără vreun rost de a fi oprită) a "producției de dragul producției". De sub vălurile pe care chiar și reforma jumătăților de măsură le-a ridicat au început să apară refuzurile, în clar sau încă disimulate, de a se accepta această farsă de proporții. Verigi importante ale lanțului "producției de dragul producției" s-au desprins ori au căzut. Bubele care spărgeau înainte în oala comună, fără ca originile lor să fie clar depistate, au devenit strict localizabile. Au ajuns să fie arătate direct cu degetul de participanți din lanțul slăbișcunilor. Tot mai mulți nu au mai consemnat la achiziții fictive sau de care nu au nevoie și oricum nu au mai fost de acord să efectueze plăti în contul unor asemenea achiziții. Iar cei ce s-au încăpăținat să continue sub diferite tertipuri producția au putut să o facă exclusiv pe stoc. Niciodată vandabil. Nu este de mirare intrarea în aşa-zisul blocaj finanțier datorită a ceea ce terminologia financiară numește "arierate" sau plăți în întîrziere. Este însă vorba de fapt de plăți niciodată efectuabile, a căror cauză de ultimă instanță este absența unor prevederi legale referitoare la caracterul executoriu judecătoresc al neonorării unei datorii.

Din cele arătate se evidențiază în mod clar două lucruri. Că, în măsura menținerii neschimbate a structurilor fizice ale economiei, ale industriei îndeosebi, o redresare a producției ar fi posibilă numai prin reactivarea acestor structuri, adică a acelorași structuri, mai precis prin reluarea spre nivelurile anterioare a "producției de dragul producției" sau altfel spus tocmai a dezastrelui de care vrem să scăpăm. O asemenea reactivare ar însemna alocarea unor resurse mai mari decât în prezent – după ce abia se reușise o diminuare a lor – pentru a produce pierderi încă și mai importante. Evident ar fi vorba de o falsă redresare, care ar amplifica în număr cîteva luni în mod fabulos eu-femisticul blocaj finanțier. Pe actualele structuri de producție, neschimbate față de trecut, o redresare a activității economice nu poate însemna altceva decât o amplificare a blocajului economic și finanțier și o reaccentuare a irosirii de resurse care abia fusese cît de cît descurajată prin gîtuirea "producției de dragul producției".

Pe structurile actuale mărirea producției înseamnă irosire de resurse

Ca atare, dacă nu este chiar un fenomen real – de altfel cu caracter strict temporar, care ar semnifica însă o gravă și condamnabilă irosire de resurse – redresarea producției în actuala fază reprezintă o minciună pur și simplu sau o lozincă politică de indus oamenii în eroare.

Pe structurile economice actuale redresarea producției este posibilă dar în nici un caz de dorit. Pentru că posibilitatea este legată doar de irosirea de resurse. România are într-adevăr nevoie de redresarea producției. Dar numai după începerea schimbării structurilor fizice ale producției și pe baza acestora. Cu alte cuvinte pentru că, evident, ceea ce se obține în plus peste nivelurile medioare din prezent să reprezinte cu adevărat nevoi sociale reale, valorificări eficiente de resurse în activități economice viabile și performante. Pînă la o cît de cît semnificativă schimbare a structurilor de producție, o redresare a activității economice nu poate fi decât un slogan politic, dar a cărui încercare de aplicare este nu numai fără rost ci și extrem de costisitoare.

Reforma nu a început, structurile sănt aceleași

Reforma jumătăților de măsură întreprinsă sub guvernările FSN și FDSN a modificat doar cadrul legislativ și a introdus, în principiu, unele mecanisme de piață. Dar nu mai mult. Pe fond, nu s-a făcut nimic. Structurile fizice ale industriei au rămas neschimbate. Aceleasi ramuri, aceleasi sectoare, aceleasi întreprinderi, chiar și aceleasi activități. Foarte puține schimbări

pur și simplu greu de conceput și aproape imposibil de acceptat ca în condițiile prăbușirii la jumătate a producției să nu se fi abandonat măcar ceva din noianul de structuri neutilizate.

Refuzul unei farse

După '89 producția a scăzut din două principale motive. În primul rînd, pentru că o bună parte dintr-o piață reală – cea a fostelor țări CAER – a dispărut. Nu se știe sigur dacă va mai putea fi refăcută. Al doilea motiv indică însă o certitudine: eroziunea treptată

● Săptămîna pe scurt ● Săptămîna pe scurt ●

Marți 6 iulie

• Guvernul român face publică declanșarea unei acțiuni judiciare împotriva Regelui Mihai I, la Tribunalul de la Geneva, în vederea recuperării a 42 de tablouri aflate, conform afirmațiilor Guvernului, în proprietatea statului român. Guvernul, se arată în comunicat, consideră că aceste tablouri au fost scoase din țară de către Regele Mihai I.

Miercuri 7 iulie

• Ca răspuns la Comunicatul Guvernului, Biroul de Presă al Majestății Sale precizează că pretensionile Guvernului român sunt contestate în întregime. "Orice afirmație calomnioasă referitoare la Majestatea Sa Regele Mihai I va face obiectul cuvenitelor proceduri judiciare", se arată în finalul comunicatului transmis de la Versoix. (R.S.B.)

• Tema principală a conferinței de presă săptămânale a Partidului Democrat (FDSN) a constituit-o starea flotei naționale, prezentată de dl. Traian Băsescu. Fostul ministru al Transporturilor a prezentat presei un raport privind starea tehnică a navelor flotei maritime, raport datat 17.10.1989. Printre autorii raportului se numără Ion Dincă și gen. Gh. Zărnescu, vicepreședintele Comitetului de Stat al Planificării, se-

1) PETROMIN este pe o curbă clară de redresare.

2) Partenerul străin vine cu doar 25 milioane dolari și obține 51% din PETROMIN.

3) Partenerul grec este un mic armator cu ipoteci însumind 30 milioane dolari, care nu are forță financiară de a face față acestei acțiuni.

4) Eșalonarea pe ani și ani a plății, datorită căreia partenerul va profita cîțiva ani pe gratis.

5) Evaluarea patrimoniului PETROMIN se va produce la trei luni după vînzare; nu există nici o precizare privitoare la ce se va întimpla dacă partea română nu este de acord cu evaluarea.

6) Contractul nu ține cont de contextul geopolitic.

7) Navele ajung să fie folosite de o flotă tradițională concurență – cea greacă.

Referitor la declaratiile Guvernului român privind renegocierea contractului, dl. Băsescu a prezentat extrase recente din presa greacă, în care dl. Katounis (partenerul grec) consideră contractul încheiat și aşteaptă să intre în posesia drepturilor sale. (R.C.G.)

Joi 8 iulie

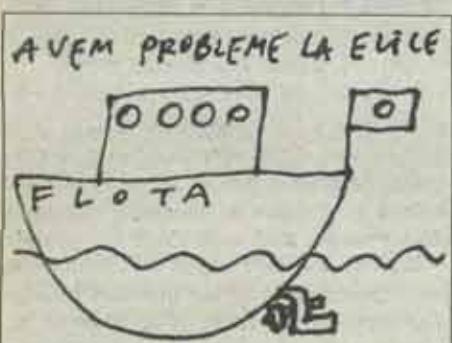
• A fost dat publicitatea apelul PAC către membrii săi, în care se cere acestora să nu urmeze acțiunile precipitate de fuziune cu PL-1993 ale grupului "civic-liberal" din PAC, care ar putea duce la scindarea partidului, cu atât mai mult cu cît "pretextul -despărțirii- nu este unul doctrinar-politic, deoarece moțiunea civic-liberală prezentată de acest grup nu contravine orientării adoptate de partid". În plus, momentul fuziunii cu un alt partid, fie el și liberal, nu a sosit încă. "Peisajul liberal cuprinde mai multe partide (...) care nu sunt dispuse să ajungă la o înțelegere (...). Credeți că este momentul ca tocmai noi, cu prețul sacrificării identității noastre, să arbitram această dispută?", se spune în apel. În încheiere este exprimat regretul pentru plecarea din partid a unor colegi și se apreciază că deviza "nu putem reuși decit împreună" este mai actuală decât oricând.

Vineri 9 iulie

• Programul CDR pentru scoaterea țării din criză

În conferință de presă ce a avut loc vineri 9 iulie a.c., CDR a prezentat un program pentru ieșirea țării din criză, arătând că e gata să preia guvernarea în anumite condiții: CDR va participa la guvernare ca un tot unitar, nefiind acceptată participarea la coaliția guvernamentală a unor grupuri sau partide; alianța cu PD (FDSN) va fi menținută în măsură în care acesta va fi de acord cu programul CDR, aceeași condiție fiind necesară și unui aranjament de guvernare împreună cu FDSN; CDR nu va prezenta o listă de guvern, considerind că un guvern fantomă e util numai într-o țară ce are două partide importante care alternează la putere, de aceea preferă unei nominalizări întârzierea departamentelor CDR, structurate pe ideea domeniilor de guvernare și în care se pregătește viitoarea clasă politică.

Referitor la afirmația ambasadorului american cu privire la formarea unui guvern de uniune națională (prezentat cu ocazia zilei naționale a SUA), dl. Cornelius Coposu a apreciat că are un caracter personal, neimlicind calitatea oficială a ambasadorului american, acesta fiind cel mai în măsură să o explice. Este sigur, a adăugat dl. Coposu, că scadentă Guvernului Văcăroiu.

ful direct al d-lui Nicolae Văcăroiu, și Paul Teodoru (actualul ministru al Transporturilor). Ce constată raportul? Printre altele, că în 1989 se plătiseră 29,172 milioane dolari unor armatori străini pentru a transporta tăci (deci navele românești nu erau suficiente). După decembrie '89, CSP, rebotezat Ministerul Economiei Naționale, prin nota 321081/24.02.1990 a hotărât vînzarea a 24 de nave. Printre semnatari – dl. Teodoru (Direcția Transporturi și Telecomunicații) și Nicolae Văcăroiu (pe atunci la Direcția Finanțe, Costuri, Prețuri, Eficiență Economică și Comerț, Interior). Numit pe data de 13.10.1990 subsecretar de stat la Departamentul Transporturilor (din cadrul Ministerului Lucrărilor Publice, Transporturilor și Amenajării Teritoriului), dl. Băsescu oprește vînzarea navelor și hotărăște retehnologizarea lor. Sistemul bancar extern – de la care s-au obținut 168 milioane dolari numai pentru retehnologizarea navelor de mare capacitate – a generat ipotecarea navelor care au beneficiat de credite. Pentru rambursarea acestora și pentru a evita arestarea de către creditori s-a ales soluția trecerii acestor nave sub pavilioane străine, dar cu menținerea proprietății statului român. În plus, PETROMIN a reușit să restituie aproape în întregime datorile scadente la furnizori. Mai mult decit atât, evaluarea evoluției societății PETROMIN prevede că pînă în 1997 acesta va avea un beneficiu net de 93 milioane dolari – deci argumentația că PETROMIN are nevoie de FORUM MARITIME pentru a supraviețui este falsă. Contractul FORUM MARITIME-PETROMIN este inopportun din mai multe motive, printre care:

Imaginea Congresului

RALUCA STROE BRUMARIU

Conferința Națională a FDSN – o schimbare de nume și o formulă de compromis

Vineri 9 iulie, în prezența a 927 delegați și 572 invitați, s-au deschis, la Sala Polivalentă din Capitală, lucrările Conferinței Naționale a FDSN. În tribuna invitaților, alături de miniștri și de reprezentanți partidelor, au mai luat loc Alexandru Bărlădeanu, Silviu Brucan și Corneliu Mănescu, membri fondatori ai FSN. Primul-ministru Nicolae Văcăroiu, deși, din cîte se stie, nu este membru FDSN, a fost așezat în prezidiu, între d-nii Oliviu Gherman și Vasile Văcaru.

După cuvîntul de deschidere al d-lui Gherman, președintele FDSN, și intonarea Horei Unirii, dl. Paul Dobrescu, consilier prezidențial, a citit mesajul adresat de președinte participantilor la Conferință. În mesaj se vorbește, printre altele, de necesitatea "negocierii unui pact politic și social larg" și de o ofertă concretă de colaborare cu alte partide. Ion Solcanu, vicepreședinte FDSN, a citit Raportul asupra activității partidului de la Conferința Națională din iunie 1992 pînă în prezent, din care am reținut aprecierile repete la adresa partidelor ce formează coaliția guvernamentală: PRM, PSM, PUNR, PDAR.

Primul-ministru Nicolae Văcăroiu, după ce a prezentat un raport detaliat asupra celor opt luni de guvernare, a respins acuzațiile de corupție și trafic de influență aduse unor miniștri din cabinetul său: "Nu s-a găsit nici un act doveditor prin care să se arate că vreun membru al Guvernului a acționat în folosul propriu. Toate aceste acuzații fac parte dintr-un scenariu, dar nu vom ceda presunțiilor de tot felul", a mai adăugat el. Raportul citit de dl. Adrian Năstase, intitulat "Cum să realizăm schimbarea în bine a României?", avînd ca subtitlu "Un proiect Social-Democrat realist", a dezbatut problemele doctrinei și unității partidului. Adrian Năstase a negat existența a două "aripi" – "a durilor" și "a moderatilor" – în interiorul FDSN. În ceea ce privește opțiunea social-democrată, vicepreședintele FDSN a precizat că partidul său nu își propune să repete experiențele social-democrate occidentale, ci abordarea acesteia într-o viziune proprie. Explicînd ce înseamnă "viziune proprie", dl. Năstase a vorbit despre internaționalismul statal și economia socială de piață. La capitolul "interventionism statal", dl. Năstase a făcut o paranteză, pentru a afirma că statul este atacat în numele liberei inițiative, ceea ce înseamnă un adevărat pericol pentru viitorul nostru (...). și se incurajează comportamentul masiv. Pe acest fond a apărut corupția", a conchis dl. Năstase.

Două au fost propunerile pentru noua denumire a partidului: Uniunea Social-Democrată din România și Partidul Democrației Sociale, denumire ce figura deja pe proiectul de statut distribuit delegaților. Din luările de cuvînt ale delegaților și invitaților nu au lipsit atacurile la adresa Opoziției ("partide oligofrene", cum au fost numite de dl. Ștefan Cazimir partidele istorice), nici elogiiile socialismului, nici declarațiile populiste și chiar extremiste. În aplauzele sălii, dl. Iuliu Ioan Furo a declarat: "PRM susține Guvernul Văcăroiu, primul guvern cu adevărat românesc din ultimii 50 de ani". Cea mai gustată a fost însă intervenția lui Adrian Păunescu. El și-a început discursul cu "Iubiti frății social-democrați" și l-a încheiat cu o poezie compusă pe vremea Cenacului Flacăra, "Apel de cărtură". El i-a asigurat pe membrii FDSN: "Sîntem alături de Guvernul Văcăroiu în făgăduință pe care a făcut-o că va pune pe picioare economia națională, ca să nu simă la cheremul inamicilor noștri. Avem nevoie de valorile noastre și vă asigurăm în strădania dvs. de a pune în lumină aceaste valori". Si a continuat: "Sînt fericiți să văd aici oameni care își fac datoria și în pămîntul țării acasă. Să nu acceptăm că statul român să fie distrus. Dacă dvs. sănăteți puternici, toată stînga e puternică. Folosiți mină stîngă, folosiți și mină dreaptă la mai mult sau mai puține tratative nocturne", a încheiat senatorul PSM în risetele și aplauzele sălii. Dar nici Gheorghe Dumitrașcu n-a fost mai prejos decit colegul său de Senat. "Noi suntem primari și prefectii, Parlamentul, Guvernul, directorii de întreprinderi și de instituții", a

ACTUALITATE

OC

susținut de la tribună senatorul de Constanța. După ce a cerut partidului său să se declare "apărător al minorității naționale românești din Harghita și Covasna" și i-a indemnizat pe colegii de partid "să nu mai caute în coarne acelor lideri ai Opoziției care practică chemarea la asasinat", dl. Dumitrașcu a mulțumit PUNR, PSM și, mai ales, PRM pentru fidelitate.

Dl. Vasile Văcaru a citit Rezoluția Consiliului Național FDSN privind combaterea corupției, în finalul căreia se propune convocarea unei sesiuni parlamentare extraordinare de către grupurile FDSN din Cameră și Senat în a doua jumătate a lunii august, pentru dezbaterea raportului comisiei anticorupție. Propunerea a fost adoptată cu majoritate de voturi.

Fuziunile cu cele trei partide – RepUBLICAN, Democrat Cooperativ și Socialist Democrat Român – nu au fost dezbatute de Conferința Națională, după cum nu s-a discutat în plenul Conferinței nici ponderea reprezentanților celor trei partide în forurile de conducere ale FDSN. Pe calea Sălii Polivalente se vorbea că jocurile fuseseră deja făcute miercuri la Cotroceni și joi la ședința Consiliului Național. Unii delegați dădeau deja ca sigură alegerea dlui Năstase în funcția de președinte executiv al partidului, în timp ce dl. Gherman urma să devină președinte de onoare. A doua zi a lucrărilor Conferinței Naționale FDSN a confirmat aceste zvonuri, totul desfășurându-se după cum fusese stabilit la ședința Consiliului Național de joi. Singura concesie a fost făcută senatorului Gh. Dumitrașcu, el propunând ca la noua denumire a partidului, avansată de BEC, Partidul Democrației Sociale, să se adauge "din România". Propunerea a fost adoptată prin vot, FDSN urmând deci să se numească de acum Partidul Democrației Sociale din România.

Statutul PDSR a fost votat cu modificări nesemnificative. Încercările unor delegați de a amenda statutul în sensul restrângerei competențelor Consiliului Național au eşuat. În cazul în care s-ar fi acceptat amendamentul ce propunea ca alegera președintelui să intre în competența Conferinței Naționale și nu a Consiliului, cum este prevăzut în statut, planurile puse la punct joi la Cotroceni și vineri în Consiliul Național riscau să fie spulberate.

Tot simțită au fost aleși și membrii comisiei de etică și litigii și cei ai comisiei de control financiar. Președinte al comisiei de etică și litigii a fost ales dl. Vasile Mois, personaj căruia corectitudine a fost puternic contestată în presă timp de doi ani de zile. După ce cîteva luni, mai precis din noiembrie cînd a fost nevoie să-și retragă candidatura la funcția de ministru pentru relația cu Parlamentul, Vasile Mois s-a retras din viața politică, urmare a acuzațiilor de corupție și imoralitate ce plutesc asupra lui, iată-l acum reintrat în prim-planul vieții politice.

În finalul lucrărilor Conferinței Naționale a fost adoptată o Declarație politică, cîtă de dl. Adrian Năstase. Declarația pare să răspundă sugestiilor din mesajul președintelui în ceea ce privește "oferta de colaborare" cu Opoziția. "Conferința Națională mandatelor Consiliului Național să elaboreze o propunere concretă de ofertă de colaborare cu celelalte forțe politice, sociale și sindicale care, ținând seama de convergențele ce se pot obține în jurul problemelor cardinale ale țării, ale reformei economice și sociale, să ducă la realizarea unui pact politic și social larg, capabil să asigure o efectivă reconciliere națională", se arată în document. În cîntînul de încheiere, dl. Oliviu Gherman a afirmat: "Conferința Națională se va înscrise în istoria politică a țării noastre ca un moment de răscruce, cînd politica a luat un drum ascendent".

După încheierea lucrărilor Conferinței, Consiliul Național al PDSR, completat în conformitate cu statutul și cu fuziunile, s-a reunit la sediul municipal pentru alegera conducerii partidului. Ședința s-a ținut cu ușile închise, presei urmând să își comunice rezultatele la o conferință de presă, după numărarea voturilor. Rezultatul alegerilor a confirmat în totalitate formula noii conduceri planuită în culise. Cu atât mai mult cu cît pentru cele trei funcții – președinte, președinte executiv și secretar general – nu au existat contracandidați. Astfel, Oliviu Gherman a fost ales președinte de onoare, Adrian Năstase președinte executiv, iar Alexandru Lăpușan, un exponent al "aripii dure", secretar general al PDSR. Grupul de vicepreședinți ai partidului a fost completat cu cei trei foști președinți ai partidelor înghiate de FDSN. În sfîrșit, tot la ședința Consiliului Național s-a decis crearea funcției de lider al grupului ministerial, funcție în care a fost desemnat dl. Liviu Maior, ministrul Învățămîntului.

Așadar, Conferința Națională a fostului FDSN a decurs fără nici un fel de surprize, după un scenariu prestabilit. Noua formulă de conducere pare mai degrabă să reflecte o soluție de compromis menită să salveze unitatea partidului. Pentru cît timp, rămîne de văzut.

Popa Tatu la botez

• Săptămîna pe scurt • Săptămîna pe scurt •

roiu se apropie, dar nu se știe încă formula care îl va înlocui.

Programul, elaborat cu participarea tuturor formaționilor din CDR și votat în unanimitate de Comitetul Executiv, reuneste și precizează cele mai importante opțiuni formulate de reprezentanții CDR încă din timpul campaniei electorale:

- liberalizarea salariilor și a ratei de schimb valutar
- asigurarea condițiilor pentru crearea pieței forței de muncă și de capital
- finanțarea subvenționării din impozite a întreprinderilor nerentabile
- atragerea capitalului străin prin simplificarea procedurilor, asigurarea și garantarea libertății de repatriere a capitalurilor și profiturilor
- restituirea proprietăților confiscate abuziv de statul comunist
- elaborarea unui sistem legislativ complet de garantare a proprietății
- descentralizarea sistemului de asigurare a ordinii publice în sensul subordonării Poliției și Jandarmeriei autorităților locale și teritoriale
- asigurarea neînfrînată a resurselor financiare ale administrației locale prin adoptarea priorității legii bugetelor locale
- înființarea monopolului puterii asupra informației prin adoptarea unei legislații adecvate, avind în vedere îndeosebi Televiziunea și Radioul ș.a.

• Au început lucrările Conferinței Naționale a FDSN (vezi grupajul alăturat).

Simbătă 10 iulie

• S-au încheiat lucrările Conferinței Naționale a FDSN.

Duminică 11 iulie

• În Piața Aviatorilor din București a avut loc Adunarea țărănimii, organizată de Asociația proprietarilor de pămînt și acționarilor din agricultură (PROPACT), la care au participat țărani din peste 20 de județe: Alba, Botoșani, Buzău, Dâmbovița, Dolj, Maramureș, Neamț, Olt, Prahova, Sibiu, Teleorman, Timiș, Vrancea ș.a. Cei prezenți au cerut adoptarea de către Parlament a unor amendmente la Legea 18, precum și adoptarea Legii arendei, Legii cadastrului și Legii creditului agricol. S-a solicitat, de asemenea, returnarea pămînturilor detinute de IAS-uri pro-

prietarilor de drept, oprirea importurilor de cereale și liniștirea unor credite cu dobîndă redusă, finanțarea unei bănci PRO-PACT etc. S-au scandat lozinci antiprezidențiale și antigovernamentale.

Luni 12 iulie

• Delegația Parlamentului României la Adunarea Parlamentară a Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa, formată din 7 membri – Emil Roman, președintele delegației – PUNR, Ionel Roman – PDSR, Elena Preda – PDSR, Dumitru Mocanu – PDSR, Tokay György – UDMR, Victor Boștinaru – PD (FSN), Dumitru Căluianu – PNL-CD – a ținut la sediul Senatului o conferință de presă în care a prezentat activitatea sa în cadrul celei de-a doua sesiuni a Adunării Parlamentare a CSCE, ce a avut loc la Helsinki în perioada 6-9 iulie 1993. Sesiunea s-a materializat într-un Proiect al declarației de la Helsinki a Adunării Parlamentare a CSCE, structurat în patru capitol: Probleme politice și de securitate, Probleme economice, științifice, tehnologice și de mediu înconjurator, Democrație, drepturile omului și probleme umanitare, Fosta Iugoslavie. Delegația română a avut o întrevedere cu președintele Adunării Parlamentare a CSCE, dl. Ilkka Suominen (președinte Parlamentului Finlandei), care a acceptat să viziteze România în cursul urmării viitoare. (O.A.)

Grupaj realizat de OANA ARMEANU, R.C. GEORGESCU și RALUCA STROE BRUMARIU

CLAUDE KARNOOUH

“În cunoașterea unei societăți este nevoie de o primă calitate: umilitatea”

Interviu realizat de MAGDA CÂRNECI

Claude Karnouh, aș fi scris două cărți despre România, *L'Invention du peuple: chroniques de Roumanie* (1990) și *Consensus et dissension dans la Roumanie de Ceausescu* (1991), pe lângă multe articole și studii. De cind vă ocupați de România?

Din 1971, cind am început să mă ocup de studii de antropologie și de istorie a ideilor.

Ce v-a determinat să vă ocupați astăzi de România?

Un amestec de curiozitate și de experiență de viață, ca experiență a gândirii, a afectivității, chiar a pasiunii, care duc toate, cum spuneam în prima mea carte dedicată României, spre înțelegerea – nu cunoașterea – unei culturi în multiplele ei fațete. Nici acum nu le cunosc pe toate. O cultură nu se poate cunoaște în unul sau mai multe sejururi. Aș fi uimit dacă vreun antropolog, sociolog ori istoric de idei ar crede, de pildă, că după 8 luni de sedere acolo ar cunoaște Franța. România e la fel de complexă ca Franța. Sunt socat cind văd că diversi occidentali vin aici pentru trei săptămâni și, odată întorsi acasă, scriu articole despre situația economică, umană etc. din România. Sau cei care vin la Cluj, unde eu țin un curs la Universitate, scriu despre raporturile româno-maghiare. E stupid. În cunoașterea unei societăți e nevoie de o prima calitate: umilitatea. Am practicat-o un pic, nu sunt un sfînt, dar în primul 10 ani petrecuți aici, în contact cu viața românească – juridică, filozofică, folclorică, socială – n-am mai scris nimic despre această țară.

De ce?

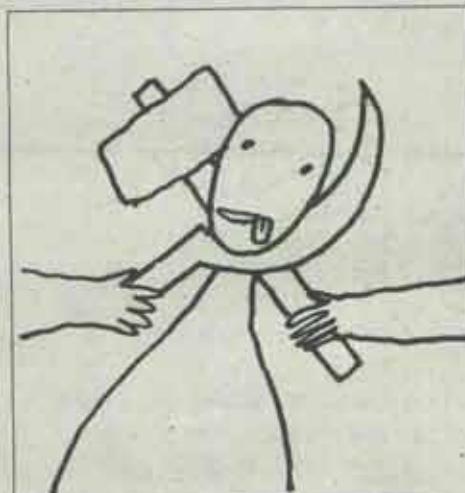
Pentru scrupule fenomenologice: aș fi putut scrie ușor că regimul comunist are atitudini iraționale în multe probleme. Dar politologii știau lucrurile astea mai bine ca mine. Și au scris mai bine ca mine. E altceva însă să înțelegi în profunzime cum acest regim și-a propus să cștige – și a cștigat – oameni și spirite, acționând diferit asupra diferitelor grupuri sociale și reușind în cele din urmă să-și cștige o legitimitate. Într-o țară ca România, istoria veche a fost scrisă satisfăcător, dar cea prezentă e scrisă superficial. E interesant și necesar să înțelegem cum au acționat comuniștii asupra diferitelor straturi sociale pentru a se impune. E ușor să scrii: cutare regim totalitar reprezentă un lucru inacceptabil. E evident, cu un minim de morală. Dar v-a răspunde, poate cinic dar și foarte uman, că așa ceva nu va explica niciodată motivele pentru care un regim totalitar acordă și capătă un minim de legitimitate. Cum se legitimează un regim ca acesta? Să nu-mi spună nimeni că un regim totalitar pună cte un polițist în spatele fiecărui cetățean, căci atunci fiecare cetățean ar fi el însuși un polițist. Deci există proceduri mentale și efectele lor. Altfel spus, în spiritul unei bune gândiri platoniciene, tiranul nu e de fapt un om singur decât în aparență, de fapt tiranul e produsul oamenilor. De aceea n-am crezut niciodată în cultul personalității ca într-o realitate profundă – e o pură construcție, o instrumentalizare politică. Tiranul e produsul socialului. Nu invers. Popoarele nu sint nici bune nici rele: ele încearcă doar să supraviețuiască. Dar uneori, încercând să supraviețuiască, un popor poate să cădă într-un infern mai adinc decât cel precedent. Deci a înțelege-

Cercetător științific la CNRS din Paris; etnolog de formăție, a lucrat mult timp asupra originilor gândirii naționaliste moderne în Europa de Est; după 1989 predă istoria ideilor la universitățile din Cluj și Budapesta; autor al cărților "Paysans, femmes et citoyens" (1980, în colaborare), "L'Invention du peuple: chroniques de Roumanie" (1990) și "Consensus et dissension dans la Roumanie de Ceausescu" (1991); coordonator al volumului "Nouvel ordre international: Nord-Sud, Est-Ouest" (1992).

Acest interviu a fost luat în timpul unei vizite făcute la GDS în luna lunie a.c.

din interior, pe cit e cu putință, cum un regim se instalează, cum se legitimează, cum joacă cu diversele grupuri sociale, etnice, religioase, cum aceste jocuri au influență asupra propriei sale puteri, sau cum e legat acel regim de o putere imperială – toate asta sunt foarte complexe. Așa cum spunea Dimitrie Gusti în 1938, în ciuda pledoiarilor atât intelectuali, România e departe de a fi o țară unitară – nu e vorba de unitate etnică, ci de unitate socio-culturală. Adică, de exemplu, istoria agrară e foarte diferită pentru Muntenia, Bucovina, sudul Moldovei, față de Transilvania ori Banat. Sunt hazardurile istoriei, nu e vina nimănui. Asta nu înseamnă că austrieci, maghiari ori ardelenii sunt mai buni decât alții, ci că în Ardeal s-au creat formații sociale diferite care au generat raporturi sociale diferite, raporturi cu pământul diferite, care în 1918 de pildă au puști probleme grave pentru oamenii care au conceput reforma agrară. A fost foarte complicat și asta e un motiv pentru care ea nici nu a mers foarte bine, deși intențiile ei au fost bune. Deci, a înțelege din interior o asemenea răsturnare politică precum cea din 1948 nu e o aventură simplă dacă nu vrem să cădem în clișee.

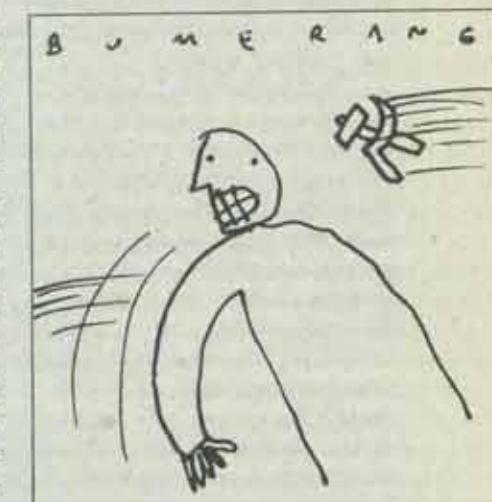

Războiul vine și aduce o catastrofă. Apoi comuniștii se prezintă ca învingători dar și ca cei care vor să asigure pacea

Vă referiți probabil la reformele comuniște declanșate din 1948. Îmi amintesc că, atunci cind am citit a doua dvs. carte din 1991, am fost puțin surprinsă de teza aceasta, dar la sfîrșitul lecturii eram aproape

fascisto-mistic al Gărzii de Fier. Ceea ce traduce în fapt o stare de criză, dar mai ales de profund resentiment. Războiul vine și aduce o catastrofă. Apoi comuniștii se prezintă în primul rînd ca învingători, dar și ca cei care vor asigura pacea.

Pe de altă parte, jocul e mai complex. Cum știi, comuniștii au jucat și pe carte diferitelor naționalități din România. Pentru că am studiat înde lung istoriile personale ale oamenilor din acea epocă, mai ales din Transilvania, mă număr printre cei care pot să realizeze în ce măsură lupta de clasă era un discurs de față, cel puțin în parte, care masca de fapt lupte naționale violente. E evident de pildă că bascularea clasei mijlocii maghiare de la o adeziune horthistă la o adeziune comunistă s-a făcut, conștient sau nu, pentru a salva avantajele politico-culturale din Transilvania. Altfel nu se poate înțelege de ce clasele mijlocii maghiare ar fi făcut asta. Nu e o întîmplare dacă în Transilvania comuniștii au încercat să demoleze mai întâi nu țărânamea, ci burghezia română de acolo, care avea o educație germano-maghiară, altfel spus foarte europeană, ca să vorbim în termeni de azi. Sigur, și în Regat existau intelectuali de foarte bună calitate. Dar eu mă refer la un nivel de cultură civică foarte dezvoltată. Această clasă a fost prima întâi a comuniștilor în Transilvania pentru că era cea mai periculoasă, ca grup de referință, pentru că avea valori remarcabile. Valori burgheze, dacă vreți, valori civile, deci extrem de periculoase, ca model pentru țărânamea română, căci această burghezie nu era încă masiv urbanizată în mari ansambluri (orașele transilvane nu sunt mari). Dar în schimb ea constituia tocmai legătura dintre condiția țărânească, de care era încă apropiată, și urbanizare. După opinia mea, aceasta a fost una din principalele ţinte ale luptei politice din Transilvania între 1948 și 1956.

Imre Toth a realizat că angajamentul național cintărea mai mult decât orice altă formă de ideologie sau de angajare politică

Să spunem că acest lucru e specific pentru Transilvania și pentru partea maghiară a comuniștilor din acea perioadă. Dar se poate spune același lucru despre alte grupuri etnice, evreiile de pildă?

In Transilvania evreii sunt majoritari. E opțiunea pe care au făcut-o în secolul XIX, după 1868. A fost un "compromis istoric" între Austria și Ungaria, ca să vorbim în termeni moderni, care – cum o demonstrează lucrările lui Karady – a făcut ca evreii din Ungaria Mare să se acultureze foarte repede la cultura urbană germano-ungară și să dea mulți reprezentanți ai profesiunilor liberale (medici, literati, jurnaliști, artiști, comercianți, industriași în parte). Un fel de compromis în care clasele conducerătoare maghiare și rezervații în schimb armata, justiția, tot aparatul administrativ.

INTERVIUL SĂPTÂMÎNII

Ereii maghiari din această Ungarie Mare erau, de fapt se considerau maghiari și în acest fel trebuie să-i considerăm în fondarea partidului comunist: nu ca evrei, ci ca maghiari. Există informații interesante în memoria actorilor acestei epoci tragică. Am un prieten evreu maghiar din Satu-Mare, dar care și-a făcut debutul carierei sale de filozof la București și a scris toată opera, cit este în România, în românește. Fusese un vechi ilegalist, intrase la 16 ani în partidul comunist, în 1938. Numele lui nu e un secret, se numește Imre Toth.

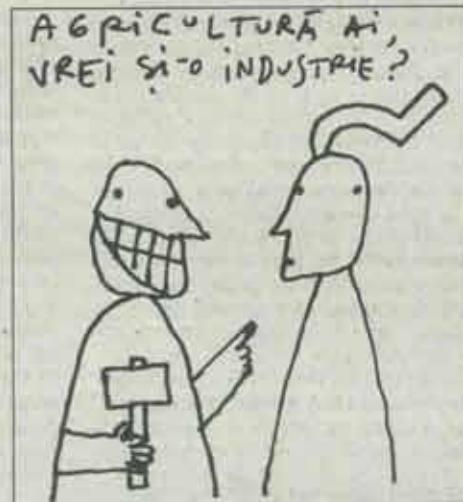
Unul din cei mai buni filozofi ai matematicii.

În memoriile sale pe care le-a încrezut în 1988 revistei "Dialog" din Germania (intervievat fiind de Emil Hurezeanu), Imre Toth povestește un lucru interesant, dacă-l punem în perspectiva viitorului. În 1940 el era la Cluj, comunist clandestin. Când s-a semnat dictatul de la Viena, a fost singurul care a multiplicat un pamflet contra acestui dictat, în numele internaționalismului. Toți ceilalți camarazi ai celulei lui de partid își puseaseră în schimb tricolorul maghiar peste piept. Internaționalismul venea după naționalism. După această experiență solitară, Imre Toth a realizat că angajamentul național cintărea mai greu decât orice altă formă de ideologie sau de angajare politică. E o mărturie de o frachete excepțională. Pot să vă povestesc de asemenea o conversație pe care am avut-o cu criticul literar Cornel Regman.

De pe vremea Cercului literar de la Sibiu?

Da, un cerc foarte simpatic, pentru că a face declarație de tip "artă pentru artă" în 1943 și dovada unui amestec de curaj și de suprarealism. Cornel Regman, care e într-adevăr unul dintre cei mai puțin naționaliști oameni pe care încunosc, mi-a povestit că atunci cînd Cercul literar de la Sibiu a venit la Cluj, după război, era foarte dificil pentru ei ca literati români să vorbească în românește la filiala Uniunii Scriitorilor din Cluj, în 1948-1950. Toate aceste lucruri povestite prin memorii nu le spun ca să radicalizeze vreun conflict, dar asta ne dă elemente de interpretare ca să înțelegem complexitatea unui eveniment ca instalația unui regim care, văzut din exterior, e totalitar. Ca și cum asta explică ușor lucrurile: comuniștii au venit la putere aduși de Armata Roșie, și-au impus puterea prin forță și toată lumea s-a supus. Nu, a fost mult mai complicat. Pentru că mulți oameni știau cine sunt de fapt invingătorii. Pentru că, probabil, destui maghiari au înțeles mai repede că americanii nu vor veni, niciodată și că trebuiau să joace cu rușii. Asta ne ajută să înțelegem, dacă vreți, cum s-a petrecut ceea ce eu numesc "cea de-a doua legitimizare a regimului". Începînd cu 1962-64. Punctul culminant e în 1968, cînd România a refuzat să participe la invadarea Cehoslovaciei cu trupele Pactului Varșovia. Azi lucrurile astăzi par clare, cînd le-am studiat eu era încă multă ceată în jurul lor. Încercam să cunoasc aspecte diferite ale acestor întîmplări. În 1962 se pare că ideologia regimului începea să se răsuflă, ca de altfel toată ideologia internaționalistă. Mulți vechi ilegalisti erau dată deoparte, alții începeau să plece din țară, chiar în URSS puțini mai credeau în forma aparentă a discursurilor oficiale. Regimul scoate din închisori prizonierii politici. Ce face de fapt? El urmărește să găsească un compromis cu ceea ce e acceptabil în ideologia națională pentru discursul comunist;

ceea e nu e convenabil va fi lăsat deoparte. Va încerca deci să recupereze ceea ce de fapt, după părerea mea, e o recompozitie ideologică, va construi un discurs sincretic, cum se spune în antropologie. Adică, va continua să țină marele discurs al modernizării socialiste, în planul economic-științific, dar va afirma că această modernizare socialistă este împlinirea unui proces istoric care a început demult și care le va da românilor împlinirea totală în modernitate. Această operație va fi de fapt fondul ideologic ceaștei.

Comuniștii care au exercitat puterea reală au fost nu moștenitorii lui Marx, ci mai degrabă ai lui Plehanov și ai lui Lenin

Național-comunist...

Da, adică ideologii partidului vor uni două discursuri care în principiu se excludeau, dacă luăm ca punct de referință leninismul (întrucît din trecut trebuia făcută tabula rasa). Or, după noua ideologie, comuniștii "implineau" ceea ce domnitorii țării începuseră cu mijloacele lor încă demult. Avem deci de-a face cu o operație de distorsiune, cu o retroproiecție a prezentului asupra trecutului. E aici un excelent exemplu asupra anacronismului discursului istoric: ideea națională se aplică unor epoci cînd ea nu era cunoscută deloc (printre români, ca și cei italieni, erau niște condotieri, aventurieri care încercau să-și măreasă teritoriul și patrimoniul). Ceea ce e interesant e că se retroprojecțează asupra trecutului un prezent care s-a vrut tocmai o revoluție radicală față de trecut. Asta merită să fie analizat.

Acstea idei îmi aduc aminte de unele formulări asemănătoare din cartea lui Michael Shafir Romania. Politics, Economics and Society. Această unire între naționalism și ideologia inițial internaționalistă a comunismului. În cartea dvs. asupra României afirmați undeva că această formulă era poate unică soluție pentru modernizarea unei țări aflate în situația României...

Știu că această idee nu va găsi mulți simpatizanți. Cred, fără nici un gînd militant, că comunismul a fost una din formele procesului de intrare în modernitate. Dar, ca s-o spun într-o frază lăpidașă, a fost o formă deja arhaică în raport cu modernitatea Occidentului. Comuniștii au gîndit de fapt lumea secolului XX, mai ales cea de-a doua jumătate a lui, în termeni ai mijlocului secolului XIX. Într-o anume măsură au fost deci arhaici. Cred profund că comuniștii care au exercitat puterea reală, nu cei "teoretici" din țările occidentale, au fost nu moștenitorii lui Marx, ci mai degrabă ai lui Plehanov și ai lui Lenin. Cred că comuniștii l-au înțeles foarte greșit pe Marx. Mai degrabă l-au înțeles și l-au aplicat capitaliștilor (mai ales partea a două a Capitalului). În două cuvinte, comuniștii ruși, singurii care au făcut o revoluție comunistă reală, s-au ridicat de

fapt împotriva Occidentului capitalist. Comunismul ca ideologie e un răspuns dat, în epocă, capitalismului, cum se știe e între ele un raport specular real, nu e o inventie venită brusc de pe lună sau dintr-o insulă primitivă din Pacific. Comuniștii au construit edificii, industrii, baraje, au reușit să fie primii în spațiu cosmic etc. – dar au construit așa cum faraonii și-au construit piramidele, sau artizanii creștini în Occident catedralele lor gotice. Căci le-au construit semințu-și-le cu o semnătură "metafizică", pentru demonstrația unei ideologii. Sau, ca s-o spun în termenii unui filozof francez Gérard Granelle, unitatea logico-tehnico-financiară a Occidentului construiește, încă de la începutul capitalismului, într-o viziune totalmente utilitaristă. Si exemplul practic al acestei afirmații poate abstracte și următorul. Cind noi, occidentalii, venim într-o țară ex-comunistă ca a dvs., vedem imobile moderne ca ale noastre, blocuri de locuințe se află peste tot în Vest și sănătatea este urâtă. Dar în Est nimic nu e întreținut. Poate să vă pară vulgar, dar întreținerea unor bunuri afirmă pe de o parte menținerea economică a lucrurilor în timp, și pe de altă parte ideea că la un moment dat aceste lucruri vor trebui înlocuite. Deci e vorba despre ideea de timp. Comuniștii n-au înțeles ideea aceasta a timpului în legătură cu economia și tehnica, ca să vorbim în maniera heideggeriană. Au rămas deci într-o idee "metafizică" a politicului. Comuniștii au fost fascinați de tehnica așa cum sint fascinați de tehnica țărănimii. Dar tehnica are propria sa logică. Nu i se poate impune o logică "metafizică" de ordin să zicem creștin, ori secularizat politic sau comunist. Tehnica evoluează după propria ei imanentă. Comuniștii n-au înțeles asta, n-au înțeles de fapt al doilea capitol din volumul doi al Capitalului, care se cheamă "Fetișismul mărfurii". Acolo e problema.

Comunismul ca formulă arhaică a capitalismului, în ce privește economia, e deplin valabil pentru Uniunea Sovietică. Dar într-o țară ca România există deja un proces de modernizare capitalistă, vizibil între cele două războaie de pildă.

Dar și în Rusia de la începutul secolului existau deja începuturi capitaliste. O grămadă de francezi și-au pierdut investiții importante la venirea Revoluției.

Cind aud pe unii propunind să se aplique la dvs. modelul american sau german sau japonez, nu pot să nu mă gîndesc că vă înșelați

De fapt eu vreau să revin la ideea că formula de modernizare industrială de tip comunist era poate singura valabilită pentru această regiune europeană.

N-am spus că era singura valabilită. Am spus că într-o condiție politică precum cea impusă în 1945, e evident că în numele păcii postbelice a avut loc o mare "tocmeală" între invingători, între Statele Unite și Uniunea Sovietică, tocmeală în

care Europa a fost împărțită. În acest context geopolitic, nu putem spune prea multe unii anti-comuniști naivi că în această regiune a Europei de Est "s-a regresat". Nu e adevărat întru totul. Între 1945 și acum populația dvs. agrară a trecut de la 80% la 45%. Aș construi nu știu cîte sute de uzine. Aș procura nu știu cîte tipuri de produse industriale diferite. Vă urmărez într-o viteză incredibilă. Toate acestea în de modernitate.

Da, dar se poate spune că astăzi s-ar fi întâmplat oricum, și fără comuniști...

Da, dar nimeni nu poate afirma că lucrurile s-ar fi petrecut ca în Occident. Pentru că acest lucru e legat de istoria occidentală, de istoria sa economică. Occidentul a trecut într-o perioadă colonială care i-a dat o bogăție fără precedent, de care s-a putut folosi. Oare România a avut colonii? Nu. Occidentalii au început în secolul XVII prin comerțul triunghiular: am luat sclavi, am recoltat cu ei trezile de zahăr cu care apoi am cumpărat bunuri ieftine, cu care apoi ne-am făcut rost de sclavi și a.m.d., timp de peste un secol. Astăzi a adus o bogăție enormă țărilor occidentale. Deci, istoriile nu se pot compara. Nu e o judecăță morală. E o constatare. Cind aud pe unii propunind să se aplique la dvs. modelul american, sau german, sau japonez etc., nu pot să nu mă gîndesc că vă înșelați. Se spune aici: trebuie să intrăm în economia de piață. Dar eu întreb: și societatea civilă? Se spune aici că economia de piață va crea societatea civilă. Eu cred că e fals. Iistoria Occidentului ne-a învățat totuși ceva: în Occident societatea civilă s-a construit înaintea societății industriale, încă de la sfîrșitul Evului Mediu, prin voiația monarhilor de a distrugă feudaliștă; industrializarea apare cind există dezastrul administrativ dezvoltat, care are regulile sale; și abia un secol și jumătate mai tîrziu se va dezvolta societatea de consum. Aici e problema pentru Est. Societatea civilă nu se construiește automat odată cu economia de piață. Politicienii vor trebui să fie foarte atenți la deciziile economico-sociale pe care le vor lua. Ce va apăra de fapt în actualele condiții? Un fel de burghezie totalmente anarhică. În Occident a existat la început, cum demonstrează Weber, o burghezie economică, care nu consuma ci reinvestea tot ce cîștiga prin producție, și nu se grăbea să-și cumpere imediat un Mercedes sau echivalentul lui ca acum în Est. Aici are loc o bogăție foarte rapidă a unumitor straturi sociale, și primul lucru pe care acestea îl fac e să-și cumpere obiecte somptuoase, care nu creează nici un loc de muncă și nici o structură economică dezvoltabilă. Toate acestea trebuie gîndite profund. Nu e suficient să îmbrățișați noi sloganuri precum "democrația" sau "economia de piață" sau "societatea civilă", care să le înlocuiască pe cele vechi, cum se întîmplă acum. Trebuie schimbată mentalitatea oamenilor. Dar cum? Există mijloace, dar sunt foarte lente, mentalitatea nu se schimbă precum direcția rîurilor sau a străzilor într-un oraș. Asupra acestor chestiuni, cred eu că lumea inteligenției politice ar trebui să cugete mai întîlep și să fie capabilă să înțeleagă contextul exact în care se află țara. Si să nu viseze. Cind aud despre "reintrarea în Europa" mă gîndesc întîi că aici ne aflăm de fapt în Europa, apoi că Europa pe care și-o imaginează cei de aici nu mai există în Occident, e o fantasmă. Deci problema e să te integrezi în lumea de aici, așa cum e ea în realitate, întrînd cont și controlindu-ți propria specificitate. Iar prin specificitate înțeleg tot ceea ce face ca o istorie să creeze o situație care nu e identică altor țări cu altă istorie.

Credibilitatea Televiziunii Române

— Un studiu de caz —

Motivația

Televiziunea participă la criza generală a societății românești post-revoluționare prin propria sa criză de credibilitate. Cele două crize nu sunt doar concomitente, ci mai ales interferente. Imaginea pe care și-o fac telespectatorii despre acest furnizor de imagini nu depinde numai de starea lui, ci și de starea societății. Iar societatea a intrat în această primăvară într-o stare specială, cind criza ei generală a căptănat caracteristicile unui conflict social deschis. Cum se va comporta Televiziunea în această situație conflictuală și în ce măsură acest comportament îi va consolida sau îi va deteriora și mai mult credibilitatea?

Această întrebare descrie într-un fel tema cercetării ale cărei rezultate preliminare sunt prezentate în continuare. Implicarea Televiziunii române în conflictele sociale are o istorie bogată și pe acorduri originale. Ea începe sub vechiul regim prin ceea ce s-ar putea numi "rebeliunea antenelor" — expresie ostentativă a refuzului populației de a recepta mesajele dictaturii, primul vestitor public al revoluției care se apropiă. Ea continua în decembrie '89 prin transformarea Televiziunii ceaușiste într-unul din instrumentele fundamentale ale revoluției anti-ceaușiste. Să ea continuă, dar într-un sens diametral opus, în iunie 1990, cind Televiziunea devine obiect al vindicării populare. De la rolul de descriptor al conflictelor sociale, Televiziunea trece la rolul de protagonist și la cel de generator al unor conflicte adiacente. Din această scurtă istorie reiese că o situație de conflict social reprezintă examenul cel mai necurător și mai revelator al credibilității Televiziunii.

Disputa asupra credibilității TvR este dominată de conotații politice. Cercetarea noastră și-a propus să transfere tema din domeniul polemicilor politice în cel al observației științifice, pentru care orice prejudecată ar fi fatală. Echipa care s-a angajat în acest dificil proiect este alcătuită din Ștefana Steriade, sociolog, profesor la Academia de Teatru și Film, Silvia Cotofan, profesor la Facultatea de Ziaristică a Universității din București, Mihai Pop, profesor la Facultatea de Filologie a Universității din București, și Pavel Câmpleanu, director al Centrului Independent de Studii Sociale din București, coordonator. Echipa a beneficiat de un larg sprijin tehnic din partea societății Video Est și a directorului său, dl. Mihai Gheorghiu, fiind susținută în activitatea ei de Grupul pentru Dialog Social și de președintele în funcție al acestuia, d-na Magda Cărneți, cercetător.

Cercetarea. Coordonate

Principalele premise de la care a pornit această cercetare sunt următoarele:

1. Informarea politică a majorității populației se bazează cu precădere pe Televiziune.

2. În cadrul programului I, accesibil pe întregul teritoriu național, în exercitarea acestei funcții de informare prioritate absolută revine emisiunii Actualitatea Tv de la ora 20 (în principiu).

3. Independența Televiziunii față de Putere nu stănește aprehensiuni numai în România, ci și în alte țări, din ambele emisfere.

4. În România, criza de credibilitate nu afectează numai Televiziunea, ci și alte instituții.

5. Neîncrederea în TvR reprezintă o lungă tradiție, născută odată cu ea, și reînnoită după 1989.

6. Dintre circumstanțele care întrețin și chiar accentuează această neîncredere se dețină următoarele două:

- a. Aminarea sistematică a adoptării unei legi a audio-vizualului, ea însăși generatoare de noi suspiciuni.

- b. Încredințarea pozițiilor-cheie din Televiziune și din Departamentul de informare politică unor persoane care nu s-au distins prin independență lor față de Putere.

Elemente de metodologie

Cercetarea s-a desfășurat în doi timpi:

1. Observarea Actualităților Tv, ediția de seară, din săptămâna presupusă a fi decisivă pentru conflictul social apărut în urma retragerii subvențiilor de stat de la 1 mai și a proiectului guvernamental de compensare a noilor creșteri de preturi, socotit necorespunzător de principalele confederații sindicale. Aceasta a fost săptămâna dintre luni 3 și duminică 9 mai a.c., cind negocierile intrerupte între Guvern și mariile centrale sindicale ar fi putut să fi sau nu reluate, cind chemările la greve parțiale ar fi putut avea sau nu ecou printre salariații vizuți, cind termenul pentru declanșarea grevei generale expira miercuri 5 mai, și cind nu se puteau deci sătăci dacă săptămâna se va încheia în condițiile unei greve generale reușite, unei greve generale eșuate, unor ciocniri între greviști și forțele de ordine sau în condițiile create de ajungerea la un compromis și semnarea unui acord.

2. Analiza de conținut, pe imagine și text, a celor șapte Actualități de seară transmise în săptămâna respectivă.

Unitatea de bază a observării au constituit-o subiectele din care este alcătuită fiecare ediție a Actualităților. Am reținut subiectul ca unitate de bază a observării

în calitatea lui de unitate de bază a informării politice Tv, definit ca atare prin două coordinate: una de substanță — tema, ceea ce înțelegem substanță formală — intervenția cronică a lui pentru a amunca trecerea la un alt subiect. Tratarea subiectelor ca entități comensurabile s-a făcut cu ajutorul citorva reper: frecvențe tematice, durate, poziția în fluxul cronologic. S-au folosit de asemenea criterii de clasificare a subiectelor în subansambluri relativ omogene: domenii, modalități de prezentare, localizare etc., dar mai ales judecății de valoare, explicite sau implice, asupra evenimentului prezentat.

Intensificarea conflictului și incertitudinea evoluției pe care o va urma au constituit pentru TvR un prilej fortuit de a-și atenua, depăși sau agrava criza de credibilitate prin comportamentul adoptat. De aici obligația cercetării de a studia acest comportament cu cea mai deplină obiectivitate, fără păreri preconcepute, și de a oferi societății o imagine cit mai fidată a instituției de la care așteaptă cel mai mult în materie de informare.

Amintitul comportament al Televiziunii a fost urmărit din mai multe unghii care permit cuantificări: ce pondere a detinut conflictul în ansamblul Actualităților Tv din săptămâna 3-9 mai? care a fost dinamica acestei ponderi de la o zi la alta? în ce lumină sau lumini au prezentat Actualităților Tv conflictul? cu ce accent? sub ce forme? în ce context? de către cine? etc.

Rezultate preliminare

Cele peste cinci ore săptămânale de Actualităților Tv constituie pentru analiza de conținut un corpus de dimensiuni considerabile. Operația este extrem de laborioasă și pentru a facilita receptarea unora dintre rezultatele ei relatarea de față descrie rezultatele obținute prin folosirea de regulă a unui singur reper: frecvențele, respectiv numărul subiectelor. În acest număr nu au fost incluse rubricile standard: cursurile valutare și buletinele meteorologice, nici rubrica Sport, în mod excepțional introdusă în corpul Actualităților din seara de săptămâna 8 mai. Au fost tratate în schimb ca subiecte ale Actualităților. Ediția specială transmisă formal după acestea în seara de marți 4 mai, ca și interviul cu ministrul Finanțelor, care i-a urmat.

Pentru ansamblul săptămânii 3-9 mai a.c., Actualitățile au prezentat 215 subiecte. Dintre acestea, 64 au tratat în mod direct sau indirect tema conflictului social,

care a acoperit astfel aproape o treime din totalul subiectelor. În limitele preseminate de această pondere, se poate aprecia că Actualităților Tv au acordat în săptămâna respectivă conflictului social o atenție corespunzătoare.

Dinamica acestor frecvențe pe zile a fost următoarea:

Data	Număr de subiecte	
	Total	Despre conflict
Luni 3 mai	28	9
Martă 4 mai	37	15
Miercuri 5 mai	30	18
Joi 6 mai	36	12
Vineri 7 mai	28	8
Sâmbătă 8 mai	28	2
Duminică 9 mai	28	0

Actualităților Tv vădese sub acest aspect o coerentă remarcabilă: în patru din cele șapte ediții numărul total al subiectelor este același — 28. Numărul total al subiectelor crește în serile cind se înregistrează și numărul maxim de subiecte dedicat conflictului social: marți, miercuri și joi, adică zilele de maximă incertitudine asupra evenimentului iminent. De o parte Televiziunea sporește numărul de subiecte asupra conflictului pe măsura intensificării acestuia — de altă parte, pe măsura ce sporește numărul subiectelor despre conflict, ea mărește și numărul total al subiectelor, ceea ce indică stărîuță ei de a nu reduce informarea publicului său cu privire la alte teme. Dintre cele 64 de subiecte referitoare la conflict, 54 au fost transmise în primele patru seri, adică pînă la semnarea protocolului.

Privit ca scenariu unitar al conflictului, blocul celor șapte Actualități din săptămâna studiată cuprinde trei episoade. Primul descrie desfășurarea conflictului sub formă grevelor și a unor pseudo-negociere de la care lipsesc principalele confederații sindicale — episod prezentat în primele două ediții: luni 3 și marți 4 mai. Al doilea episod istorisește reluarea negocierilor cu mariile confederații și încheierea protocolului. Acest episod se desfășoară în trei timpi: primul — amânat de către cele două părți a relației negocierilor se consumă în seara de miercuri 5 mai; al doilea relatează semnarea protocolului — joi 6 mai; iar al treilea — vineri 7 mai — transmite evaluarea ex-post a protocolului de către semnatarii lui. În sfîrșit, al treilea episod înfățuează stîngerea conflictului pe micul ecran și se desfășoară în serile de săptămâna 8 și duminică 9 mai.

Nărăjunea televizuală a evenimentelor acestei săptămâni nu coincide — și nu avea cum să coincidă — cu evenimentele propriu-zise. Analiza de conținut a celor trei sevante, prezentată în continuare, nu urmărește prin urmare să inventarieze necoincidențele în totalitatea lor, ci doar pe cele mai semnificative. Practic vorbind, delimitarea dintre cele trei sevante nu a fost absolută niciodată în scenariul Tv, nici în realitate. Analiza sevantei de mai jos își asumă deci și ea relativitatea acestor delimitări.

(Continuare în numărul viitor)

FUNDATIA SOROS PENTRU O SOCIETATE DESCHISA

pentru editarea de noi manuale universitare

În cadrul Programului destinat învățămîntului superior — Higher Education Support Program — sprijinim tipărirea cursurilor universitare în domeniile științe sociale, științe economice și științe umaniste.

Concursul este deschis atât cadrelor didactice de la facultățile de stat, cât și celor de la facultățile particulare.

Condiții de participare:

- * cursul va fi dactilografiat (sau prezentat sub formă de fișier text pe dischetă);
- * va fi insotit de avizul consiliului științific al facultății și de avizul catedrei din care face parte autorul (în cazul cursurilor scrise de cadre didactice de la facultățile particulare, avizul va fi dat de catedra de specialitate a facultății de stat din centrul universitar respectiv).

Mandatul va fi însoțit de un manuscris.

1. Curriculum Vitae al autorului, conform cu normele legale de activitatea în cadrul instituției.
2. Un locular cu numele și prenumele concursantului și Fundației SOROS din Cluj, Iași, Timișoara.

3. Un scurt rezumat (1/2 sau 1 pagină) al manualului și cuprinsul în limba engleză.

Solicitările vor fi discutate de către un juru format din personalitatea vieții universitare. În cazul acceptării cererii, Fundația SOROS se va ocupa mai departe de tipărirea manualului, autorul urmând să primească un premiu în afară de exemplarele corespunzînd drepturilor de autor.

Cererile se pot depune la oricare dintre filialele FUNDATIEI SOROS din:

— Cluj: Str. Mărului nr. 5, C.P. 1084, 3400 Cluj, tel. 197121, pentru LIVIU MATEI — coord. program.

— Iași: Bd. Copou nr. 19, 6600 Iași, tel. 146935 — pentru CODRUTA ANTONESCU — coord. program.

— Timișoara: Piața Operei nr. 2, et. 3, cam. 317, 1900 Timișoara, tel. 190804, coord. program: CORINA TIMIȘ.

— București: Calea Victoriei nr. 133, C.P. 22-196, 71102 București, tel. 650.63.25, pentru DRAGOȘ MUNTEANU — coord. program.

Termen pentru depunerea cererilor: 15 octombrie 1993.

Programul va continua, și semestrial vor fi discutate solicitările primite.

GABRIEL ANDREESCU

Viața secretă a Academiei

Cu cîteva luni în urmă, în presă s-au stocurat cîteva informații în legătură cu intenția Academiei de a înființa, sub egida sa, un Institut pentru studiu totalitarismului. De fapt, cîteva aspecte erau aici demne de notat: 1) propunerea d-lui Radu Ciuceanu apără la puțin timp după ce Alianța Civică anunțase dorința sa de a crea un astfel de institut la Sighet, în inima gulagului românesc (reactie ce amintește seria de instituții paralele – de dialog social, de drepturile omului etc. – ce au apărut în structurile guvernamentale pentru a contracara organizațiile – de succes – neguvernamentale cu acest profil); 2) președintele Academiei, dl. Mihai Drăgănescu, se asocia, "discret", inițiativelor, deși ea nu era conformă cu statutul Academiei; 3) implicarea Academiei a fost blocată, în ciuda eforturilor contrare, de opoziția distinsă a vicepreședintelui Academiei, dl. Radu Grigorovici, ocazie cu care dl. Drăgănescu a ajuns în situația de a nega ceea ce semnase.

Între timp, actualul președinte al "onorabilei" instituții mai făcuse cîteva gafe. A dat un ordin de schimbare a ortografiei care contravenea opiniei Institutului de lingvistică. Scandalul primelor numiri de membri ai Academiei, și de membri corespondenți, folosind criterii evident politice, s-a transformat într-un zgromot de fond, aproape neinteresant, procedeul repetindu-se după schema cunoscută. Trecută cu vederea, deși nu merita, a fost inițiativa unei colaborări între Ministerul de Externe și Academia, crearea unui Institut român de studii internaționale. Apărău, cu această ocazie, participari "de calibru", semnificative pentru jocul ocult al puterilor, cum ar fi actuala eminență cenușie, dl. Gheorghe Prisăcaru, fostul șef al fostului cabinet doi. În Academie se petrec, într-un cuvînt, multe. Prima

instituție a țării pare să fi fost uitată însă de mass-media, interesată mai mult (și nu știu de ce) de părerile lui Dan Iosif. Referindu-se la aceste istorii, revista "22" revine la o mai veche preocupare a sa și face astfel un act de reparație publică.

Faptul nou care merită semnalat este paralela dintre acțiunile de centralizare care ating acum ministeriale și ultimele inițiative ale președintelui Mihai Drăgănescu. Într-adevăr, ideea de a numi directorul institutelor și centrilor de cercetare ale Academiei (vezi propunerea alăturată) de către un comitet avizat de către prezidiul Academiei și dominat de către membrii acesta – contrar actualului statut, a cărui amendare se cere – este o intenție arbitrară de concentrare a deciziei. Ea nu este nici argumentabilă, nici conformă cu o experiență internațională care ar merita lăsată ca exemplu. Faptul că astfel sunt periclitate tocmai conducerile institutelor meritoase – am în minte de fapt numai Institutul de matematică, vizat de către dl. Drăgănescu – nu face decit să accentueze caracterul conservator al mentalității aflate în spatele ideilor în discuție.

Printre cei care sprijină inițiativa președintelui Academiei, semnaturile ni-l arată, printre alții, pe Eugen Simion. Din fericire sunt prezente, în dezbatere, și personalități de ținută care ar putea să blocheze degradarea vieții academice. Scrisoarea de atenționare a lui Șerban Papacostea, pe care o reproducem de asemenea, este un contra-exemplu reconfortant. Deci, ce se întâmplă în Academie? Viața academică nu este numai o problemă "de interior", ea interesează lumea intelectuală în ansamblul ei. Informațiile pe care le transmitem acum cititorului arată de ce asupra acestui subiect vom reveni.

Art. 29. Institutele și Centrele de Cercetare ale Academiei sunt conduse de un Director propus dintre cercetătorii Unității sau din afara acesteia, de către un Comitet de Selectie avizat de Prezidiul Academiei. Comitetul de Selectie este format din doi membri ai Secției de specialitate (dintre care unul indeplinește funcția de Președinte), un membru al unei Secții apropiate și doi reprezentanți ai unității în cauză desemnați de Consiliul științific. Reprezentanții Secțiilor vor avea un grad cel puțin egal cu cel al candidaților, iar reprezentanții unității în cauză gradul cel puțin de profesor sau cercetător principal I. Candidații la funcția de director pot fi propuși de cercetătorii unității respective precum și de Secția de specialitate a Academiei. Candidații trebuie să prezinte Comitetului de Selectie un proiect de dezvoltare științifică și organizatorică a Unității pentru următorii 4 ani. Confirmarea și numirea în funcție a Directorului se face de către Prezidiul Academiei, pe o perioadă de 4 ani la sfârșitul căreia poate fi reales. În activitatea sa, Directorul este ajutat de Consiliul științific și după caz de un Director adjunct și un secretar științific, propuși de director, votati prin vot secret de membrii Consiliului științific al unității, avizati de Secția de Specialitate și confirmăți de Prezidiul Academiei. Directorul și Directorul adjunct trebuie să fie doctori în științe.

La propunerea argumentată a Consiliului științific al unității sau/și a Secției de specialitate, Prezidiul Academiei are competența de a elibera din funcție Directorul sau Directorul adjunct.

Semnături: Dinu C. Giurescu, Mircea Săndulescu, Alexandru Balaci, Maya Simionescu, Eugen Simion, Radu Dumitrescu, Alexandru Bogdan

Către

PREZIDIUL ACADEMIEI ROMÂNE

Proiectul de articol referitor la modalitatea de selecționare a directorilor și directorilor adjuncții ai unităților de cercetare aflate în subordinea Academiei Române înaintat spre dezbatere în sedință de azi 31 mai 1993 propune o schimbare radicală de sistem față de formula în vigoare din 1990. În esență, această modificare constă în renunțarea la alegerea cadrelor de conducere de către membrii unităților de cercetare în favoarea numirii lor de către comitete de selecțare în care reprezentanții institutelor sunt în minoritate.

Pentru ca membrii Academiei Române să se poată pronunța în cunoștință de cauză în această chestiune și absolut necesar ca Prezidiul Academiei să supună dezbaterei rezultatele anchetei întreprinse în toamna anului 1992 cu privire la activitatea unităților de cercetare în anii 1990-1992, investigație care a solicitat un însemnat volum de muncă din partea comisiilor instituite în acest scop. Recomandăm asadar insistent Prezidiului și Adunării generale să amâne dezbaterea articolelui 29 până când vor fi accesibile datele complete cu privire la rezultatele anchetei realizate și concluziile desprinse din analiza lor. A cere membrilor Academiei Române să se pronunțe în necunoștință de cauză asupra unor chestiuni cu implicații de cea mai mare însemnatate pentru viitorul cercetării științifice în țara noastră, fără o expunere de motive documentată, însemnată a desconsidera grav unul din drepturile și îndatoririle lor fundamentale. În hotărârea care va fi adoptată în această privință se află implicate în cel mai final grad prestigiul și credibilitatea Academiei Române.

Rog conducerea Academiei Române să dispună multiplicarea și difuzarea acestui text împreună cu noul proiect al articolelui 29.

SERBAN PAPACOSTEA

membru corespondent al Academiei Române
București, 2 iunie 1993

Primul producător mondial de produse agro-chimice, care tratează peste 70% din suprafața agricolă a lumii, vă oferă cu plata în lei:

Benit Universal 4,75 DS, fungicid sistemic pentru tratamentul semintelor de orz împotriva următoarelor boali criptogamice:

- Tilletia caries
- Tilletia foetida
- Helminthosporium gramineum
- Ustilago nuda
- Ustilago tritici
- Fusarium nivale
- Fusarium culmorum – efect parțial
- Fusarium roseum – efect parțial

Fungicidul este sub formă de pudră și se poate folosi cu orice instalație (mașină de tratat, betonieră, porzolator manual). Doza de utilizare este 2kg./tonă de sămîntă. Foarte importantă este uniformitatea tratamentului pe suprafața semintelor.

Marfa se află în stoc în depozitele firmei din București (Sere Popești-Leordeni).

Pentru o cantitate de 5 tone cumpărată, firma vă oferă gratuit o mașină de tratat tip AMAZONE din import.

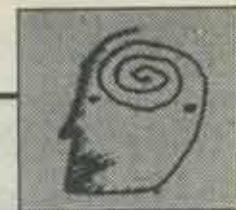
Plata se face prin CEC sau dispozitie de plată la reprezentanța firmei din Str. Dumitru Lemnea Nr. 4, Tel. 650 39 32; 312 67 09; 312 67 05; 659 77 85; 312 67 10; 655 52 44. Fax 312 96 00. Telex 11150 – Cigy, sau contactați filialele firmei din țară:

Timișoara: Tel. 096/15 37 82.

Brașov: Tel. 092/18 49 78.

Craiova: Tel. 094/11 92 22.

Focșani: Tel. 093/92 10 29.

DANIEL DĂIANU

(Urmare din numărul trecut)

1.1. Tabloul general – cîteva comentarii

Putem vorbi de diverse sorturi ale prototipului, care au dat naștere unor tipuri diferite de cultură și dialogului public în societate. Această assertiune poate părea curioasă cuiva obisnuit cu limitele ideologice obișnuite ale sistemului. În realitate, întimplător sau intenționat, în Europa de Est, comunismul a manifestat o diversitate semnificativă, care ne permite să vorbim despre modele. A existat un model maghiar (așa-numitul "comunism-gulas"), care a determinat o relativă prosperitate și o intensitate neobișnuită a dezbaterei publice deschise. A existat cazul polonez de deschidere a societății, care a contrastat dramatic cu succesiunea unor reforme economice avortate. Sovieticii au practicat o "strategie a insulelor" în stimularea cercetării științifice, având Novosibirsk-ul ("Orașul academic") ca centru călăuzitor. La capătul spectrului european, făcind abstractie de Albania lui Hodja, s-a aflat România lui Ceaușescu, ca o "aberăție într-o aberație".

Nu intenționez să stabilesc cauzele acestei diversități. Sunt, mai degrabă, interesat să subliniez existența, în cadrul acestor societăți, a unei dezbatere publice a politicilor economice, desigur, în moduri și grade diferite. Cu toate acestea nu mă pot abține de la a avansa unele explicații.

Polonia a fost unică prin rolul bisericii catolice, prin anticomunismul populației și al unei intelectualități foarte active și, pe deasupra, puternică. De aceea, nu este deloc surprinzător faptul că după discursul secret al lui Hrușciov din 1956, de denunțare a lui Stalin, Conferința economiștilor polonezi a dezbatut, cu deosebit răsunet, necesitatea revizuirii modelului stalinist importat. O. Lange și M. Kaledki, economisti de faimă mondială – s-au aflat în fruntea dezbaterei publice și s-au angajat să sprijine introducerea reformelor. Dar angajarea lor, precum și a celor care i-au urmat, nu a reușit să modifice în mod semnificativ concepția aparatului comunist sub noua conducere a lui Gomulka³⁾ și, mai tîrziu, sub Gierek. Privind retrospectiv, sunt tentat să cred că eșecul economiștilor polonezi din 1956, și în perioada imediat următoare, în a schimba cursul politicii economice echivalență cu înăbușirea singeroasă a Primăverii de la Praga în 1968.

S-ar putea ca mulți să rămână deconcertați de prăpastia existentă între concepțiile îmbrățișate de cei mai prețioși economisti polonezi și atitudinea liderilor politici. În 1962, W. Brus a făcut un recenzie foarte riguros, din punct de vedere intelectual, al sistemului de comandă⁴⁾, care evidenția dezordul creșcînd între o dezbatere publică adevărată (sustinută de oameni de știință intransigenți) și o dezbatere falsă comandată de propaganștii Partidului. Un mod de ilustrare a pierderii unor uriașe resurse intelectuale ale țării îl constituie următoarea afirmație: "Polonia are economiști extraordinari, dar o economie ruinată". Cu toate acestea, vitalitatea și calitatea dezbaterei publice au făcut posibilă menținerea unui standard în predarea științelor economice⁵⁾, care a asigurat, în continuare, formarea unor buni profesioniști.

Politica economică în dezbaterea publică

Cei mai mulți dintre acești au rămas în Polonia și au continuat să-si susțină crezul științific pe cîmpul de luptă național; alții – cum sunt W. Brus, K. Laski, S. Gomulka etc. – s-au alăturat celorlalți intelectuali polonezi din afara granitelor țării. Etica și vigoarea intelectuală a numeroși economiști polonezi a prezentat și un alt avantaj pentru societatea lor, în general, și pentru confrății din țările vecine, în special: extinderea culturii dezbaterei publice și funcționarea unei comunități științifice⁶⁾ ca model de urmat (role-model).

Afirmațiile că reformele din Ungaria au început la sfîrșitul anilor '60 constituie un clișeu în literatura de specialitate. Contest aceasta și avansez idea că schimbările au început la sfîrșitul anilor '50 cu idei "revoluționare" care au animat dezbaterea publică. O dovedă grăitoare în acest sens este studiul lui J. Kornai cu privire la "supercentralizarea în industrie" (1957)⁷⁾. Este adevarat că în a doua jumătate a anilor '60 au fost declanșate reforme cuprinzătoare, dar acestea nu au constituit o surpriză pentru o societate obișnuită cu o dezbatere publică intensă a problemelor economice ce a condus la conturarea trăsăturilor a ceea ce mai tîrziu E. Hankiss descria ca fiind a două societate. Ceea ce este deosebit în cazul Ungariei este faptul că reformele au fost continue în ciuda atmosferei glaciile care s-a instaurat în Europa de Est după intervenția militară în Cehoslovacia din anul 1968. Aceasta demonstrează că în situația Ungariei "creșterea" dezbaterei publice și răspindirea ideilor reformatoare au fost însoțite de un factor decisiv legat de politica economică: atitudinea hotărâtă în sinul aparatului de partid de a introduce reforme economice radicale. Cunoștințele mele cu privire la ceea ce s-a întîmplat în decenile de regim comunist în Europa de Est mă îndeamnă să susțin că această combinație a fost hotărîtoare pentru angajarea fermă a reformelor în Ungaria (în ciuda fluctuațiilor ce s-au observat). Se poate aduce un contraargument menținind experiența cehoslovacă, dar, în acest caz, politica externă și problemele de securitate au avut cîstig de cauză ducind la intervenția militară. O dovedă în acest sens este că Ungaria a fost

tebrală a reformelor actuale, și o nouă mentalitate în rîndul populației. Și ceea ce este mai important, schimbările în cadrul sistemului au dobindit o asemenea ampleare încît, în prezent, factorii de decizie maghiari se află într-o poziție de învidiat: contextul național, care este relativ mai armonizat cu exigențele unor piețe cu bună funcționare, ar permite implementarea mai facilă a unor tratamente sociale; pe de altă parte, datorită stadiului transformărilor sisteme, factorii de decizie maghiari au libertate de acțiune în evitarea unor decizii imediate, care ar fi foarte costisitoare și ar provoca nemulțumiri sociale; cred că aceasta este explicația pragmatismului lor⁸⁾. La sfîrșitul anilor '80, comunismul era atât de "benign" în Ungaria, privit dintr-o perspectivă românească, iar schimbările reale erau atât de ample încît "trecerea Rubiconului" în domeniul politic a fost destul de facilă – comuniștii renunțînd la exclusivismul lor asupra dreptului de a detine puterea politică. Transferul blînd⁹⁾ al puterii politice reprezintă un studiu de caz instructiv pentru analiza schimbărilor cuprinzătoare care au avut loc în societate și natura acestora.

Dezbaterea publică a politicii economice în Ungaria furnizează un bun exemplu pentru urmărirea a ceea ce numeam endogenitatea procesului de elaborare a politicii economice, atât în sens larg, cit și în sens restrins. "Extinderea" dezbaterei publice a politicii economice a fost determinată, în mare măsură, de economisti cu renume, care au sustinut reforme radicale și care – unii dintre ei – au pătruns în cercul intim al puterii¹⁰⁾ sau pe cea mai înaltă treaptă a birocrației guvernamentale. Reformele economice au schimbat scenă economică prin transferul puterii și schimbarea inexorabilă a conținutului politicii economice. Un teren fertil de cercetare pentru evaluarea calității și intensității dezbaterei publice a politicii economice îl constituie limbajul utilizat în publicațiile de specialitate și în mass-media; limbajul poate fi considerat ca o variabilă dependentă de profesionalismul oratorilor și de restricțiile ideologice ale mediului. În plus, limbajul poate fi considerat static sau ca "o flină vie", a cărei evoluție este legată de evoluția

ză ilustrează ruptura dintre dezbaterea publică de specialitate și politica economică. Limbajul poate înregistra fie progres (ca în Ungaria), fie regres. Acesta din urmă a fost mai mult decât evident în Cehoslovacia, după Primăvara de la Praga, unde nume ca O. Sik, R. Richta, J. Goldman, K. Kouba etc. au trecut în uitare temporară, totăl sau parțial¹²⁾.

S-a injectat ezoterism în limbaj pentru a face ideile mai acceptabile pentru cei ce dețin puterea. Adeseori, acesta a fost rezultatul firesc al utilizării științelor matematice ca instrument de analiză, care nu se aflată la indemna majorității economistilor. L. Kantorovich (laureat al Premiului Nobel), V.V. Novojilov și Școala de Științe Economico-Matematice din Moscova (TSEMI) au creat un mit în acest sens, în climatul sovietic extrem de secret și ideologizat¹³⁾. Alții, ca I. Nikolov din Bulgaria, au folosit cibernetica pentru a vorbi despre piata.

Dar nicăieri limbajul dezbaterei publice nu a fost atât de lipsit de conținut ca în România lui Ceaușescu.

³⁾ Deși imediat după venirea sa la putere, Gomulka a dat dovadă de tendințe reformiste.

⁴⁾ Aceasta a fost urmată, doi ani mai tîrziu, de carte lui O. Sik în Cehoslovacia și de articolul lui E. Liberman din "Pravda" (în 1965) în fosta Uniune Sovietică. Un punct de vedere susținut, la acea epocă, de numeroși economisti reformiști, a fost că socialismul de piață era fezabil și preferabil.

⁵⁾ Br. Horvath, un economist de frunte al Iugoslaviei acelora timpuri, exprimă opinii similare într-o carte de mare răsunet (1962). Școala de planificare și statistică din Varșovia a găzduit numeroși economisti de renume.

⁶⁾ Mă gîndesc la nivelul intelectual al economistilor, calitatea revistelor, producția lor științifică și participarea la reunii internaționale.

⁷⁾ Cartea a fost publicată de către "Oxford University Press" cu doi ani mai tîrziu.

⁸⁾ L. Csaba, care este unul din cei mai perspicace cercetători ai Europei de Est, furnizează o analiză excelentă a cauzelor pragmatismului maghiar.

⁹⁾ Dacă mi s-ar cere să ilustrez această "blîndă" a schimbărilor și, legat de aceasta, atitudinea populației în general față de comuniști (care, de altfel, erau numiți socialisti), aş menționa funcția actuală a lui Miklos Nemeth (ultimul prim-ministru comunist): vicepreședinte al Băncii Europene de Reconciliere și Dezvoltare (BERD) de la Londra. Imaginează un fost premier comunist român luptînd pentru o asemenea poziție!

¹⁰⁾ Asemenea lui R. Nyers; deși evoluția acestuia a fost ciclică, în concordanță cu suisiurile și caborișurile reformelor nominale.

¹¹⁾ Cu toate acestea, datorită impactului puternic al ideologiei asupra științelor sociale, întregă Europa de Est demonstrează o dependență intelectuală (în special, în domeniul științelor economice) față de Vest.

¹²⁾ Îmi amintesc de K. Dyba (actual ministru al economiei în Republica Cehă și un foarte tînăr reformist în sfîrșitul anilor '60), care, la o conferință la München (din toamna anului 1990), îmi mărturisea, extrem de trist, cu privire la generația lui pierdută.

¹³⁾ Economistii matematicieni nu au fost în mod necesar cei mai inovativi. Revista EKO din Novosibirsk, avându-l în frunte pe A. Agabenghian, a realizat analize remarcabile de-a lungul anilor. Cunoscutul sociolog Tatiana Zaslavskaya a colaborat frecvent la această publicație.

(Continuare în numărul viitor)

Dintr-un material prezentat la conferință asupra "lărgirii dezbaterei publice a politicii economice în democrații incipient", care a avut loc la Bellagio (Italia), între 30 noiembrie-4 decembrie 1992.

Traducere de CORNELIA ATUDOSIEI

mai puțin activă în politica externă, potolind îngrijorarea Moscovei cu privire la reformele economice în curs.

Un alt clișeu referitor la Ungaria constă în faptul că reformele nu au fost încununate de succes. După părerea mea, o asemenea gîndire induce în eroare, deoarece are în vedere numai insuccesele. Reformele în Ungaria au creat numeroase elemente instituționale pentru economia de piață, o clasă puternică de întreprinzători – coloana ver-

AURELIAN CRĂIUTU
**Tocqueville,
contemporanul nostru**

(Urmare din numărul trecut)

Virtuțile descentralizării

Care este atunci importanța spiritului local (comunitar) pentru buna funcționare a mecanismelor democratice? Tocqueville vorbește despre aceasta pe pagini întregi (mai cu seamă în prima parte a cărții sale), insistând mai ales asupra faptului că nu există un popor cu adevărat liber fără instituții locale autentice și fără un spirit local (comunitar) viu. Din acest punct de vedere, o societate democratică este și trebuie să rămână funciarmente descentralizată, instituțiile locale și spiritul local fiind adevărate garanții împotriva oricărui derapaj al puterii centrale.

În ce constă, prin urmare, adevăratul spirit local (comunitar)? Asupra acestui punct Tocqueville este din nou extrem de clar: "Forța popoarelor libere rezidă în comunitate. Instituțiile locale înseamnă pentru libertate ceea ce școliile primare înseamnă pentru știință; ele o pun la indemna poporului; îl fac pe acesta să guste utilizarea lor pașnică și îl obișnuiesc să se servească de ele. Fără instituții locale, o națiune poate să-și formeze un guvern liber, dar ea nu poate să-și păstreze spiritul de libertate. Pasiuni trecătoare, interese de moment, hazardul imprejurărilor pot să-i dea formele exterioare ale independenței; dar, mai devreme sau mai târziu, despotismul refuzat în interiorul corpului social repare la suprafață" (sublinierile îmi aparțin). Animate de acest spirit local viu, care se încarnează în toate activitățile cotidiene ale indivizilor, instituțiile locale constituie un adevărat abecedar al libertății, un ansamblu complet care este întărit de legi și de moravuri (deprinderi) și care, la rîndul său, fortifică mecanismul legislativ (puterea juridică) și mentalitatele democratice. Forța instituțiilor rezidă tocmai în existența acestui spirit local (comunitar) viu, și nonim în fapt cu solidaritatea comunitară locală, pe fondul unei conștiințări acute a drepturilor, libertăților și responsabilităților individuale: "În America, spune Tocqueville, nu există numai instituții locale, ci și un spirit local care le sustine și le insuflă". Locuitorul din Noua Anglie se simte legat de localitatea lui, nu atât pentru că s-a născut acolo, cît pentru că vede în aceasta o corporație liberă și puternică din care face parte și care merită osteneala de a încerca să-o conduci. Spiritul local constituie un mare factor de ordine și de liniște publică". Patria se face astfel simțită pretutindeni și aceasta nu prin chemări revoluționare și patriotice, ci tocmai prin exercițiul pașnic, de zi cu zi, al libertăților și responsabilităților democratice. Atașamentul "patriotic" se manifestă la nivelul comunității, al funcționării sale cotidiene, statul (autoritatea centrală) având doar o importanță și o existență "tăcută", secundară. La acest nivel local, puterea este împărțită între toți membrii comunității, ceea ce are un efect antrenant major: "Observați cu cătă măiestrie să avut grija să se disperseze autoritatea, în scopul de a cointeresa că mai mulți oameni în treburile publice". "Mina invizibilă" care armonizează toate aceste interese și acțiuni individuale este tocmai libertatea și spiritul comunitar local, manifestate prin exercitarea fiecărei activități cotidiene. De aici, o mișcare continuă, o veșnică agitație creațoare și generalizată, în cele din urmă, în folosul întregii comunități. Autoguvernarea, sau mai exact, posibilitatea autoguvernării mobilizează energiile și interesele indivizilor, canalizându-le către instituțiile locale și animându-le din interior. O permanentă sete de activitate, o dorință de prosperitate și de progres însuflețesc viața locală comunitară autentică: "Locuitorul din Noua Anglie, comenteaază memorabil Tocqueville, se atașează de localitatea lui pentru că este puternică și independentă; îl interesează, pentru că participă la conducerea ei; o jujește, pentru că nu îi dă motive să se

plingă de soarta lui; pe ea se bizuie ambiția și visitorul lui; este părțea la toate întâmplările din viața locală; în această sferă rezinsă care îi este apropiată încearcă să deprindă conducerea societății; se familiarizează cu acele forme fără de care libertatea nu înaintează decât prin revoluții, assimilează spiritul lor, prinde gustul ordinii, înțelege în ce constă armonia puterilor și, în sfîrșit, acumulează idei clare și practice cu privire la natura îndatoririlor sale și la amploarea drepturilor lui" (sublinierile îmi aparțin).

Limitele centralizării

Acest din urmă fragment este cu adevărat fundamental pentru înțelegerea corectă a importanței existenței unei autentice vieți comunitare locale într-un regim democratic. Niciun poate fi mai nociv și mai opus spiritului veritabil al democratiei decât un centralism împins la extrem, care împiedică încă din față apariția spiritului central și a instituțiilor locale, limitând astfel posibilitatea autoguvernării. O populație luminată, educată, informată, întreprințătoare și eficientă realmente în plan practic nu poate fi decât cea care știe să se autoguverneze și care este formată din cetățeni autentici și nu din simpli indivizi administrați totalitatem de stat. Cu alte cuvinte, o adevărată societate în mișcare, animată din interior de dorința de a progressa; o societate în care toți se ocupă cu febrilitate de propriile lor treburi, dar și de afacerile comunității (ameliorări ale unor obiective publice etc.), respectind însă riguroș legile sale scrise și nescrise. Aceasta este tocmai opusul unei societăți puternic centralizate, în care impulsul vine doar de sus și din care a dispărut practic orice urmă de viață comunitară locală autentică. Există cîteva pagini memorabile în care Tocqueville arată cu măiestrie limitele obiective ale centralizării condamnate în plan practic la ineficiență cronică: "Centralizarea guvernamentală și administrativă îi deprinde pe oameni să facă totul și constant abstracție de voință lor; să se supună, nu o dată și într-o singură privință, ci în toate privințele și zi de zi. Atunci îi izolează și pe urmă îi înfrăță, unul cite unul, din masa comună". Motivul ineficienței cronice pe termen lung a oricărui puteri centralizatoare rezidă în ultimă instanță în limitele cunoașterii și informării sale: permanent vor rămâne în afara sferei sale de cunoaștere o mulțime de cunoștințe și de informații care nu vor putea fi folosite și luate în calcul. Acesta este celebrul argument al limitării informației, în care Hayek avea să vadă un venit mai tîrziu esența economiei de piață și secretul eficienței sale superioare oricărui formă de economie central planificate. Tocqueville este astfel și în această privință precursorul marilor gînditori neoliberali ai veacului nostru: "O putere centrală, oricât de luminată, oricât de pricepută ne-am imagina-o, nu poate cuprinde singură toate aspectele mărunte din existența unui popor. Nu poate, pentru că un atare efort depășește capacitatele omeniști. Este adevărat, centralizarea izbutește lesne să supună acțiunile vizibile ale omului unei anumite uniformizări, pe care sfîrșim prin a o agreea pentru ea însăși, independent de lucrurile cărora li se aplică".

Centralizarea reușește fără dificultate să imprime treburilor curente o anume ritmicitate; să reprime micile dezordini și delictele minore; să mențină societatea într-un statu quo care nu înseamnă la drept vorbind nici decădere, nici progres; să intrețină în corpul social un fel de somnolență administrativă, pe care administratorii obișnuiesc să o denumească ordinea și liniaștea publică. Pe scurt, ea excedează în a împiedica, nu în a făptui" (sublinierile îmi apar-

tin). Centralizarea este, de aceea, sterilă, nepuțind mișca, nepuțind antrena cu adevărat întreaga societate, mai cu seamă atunci când ea e formată din indivizi în general inert și obișnuit să asculte și să se supună în mod necondiționat. Ordinea pe care o creează nu este decât aparentă, căci ascunde în fapt marea, cronică dezordine care se așază la baza societății. "Forțele o păresc, comenteaază Tocqueville, atunci când e nevoie ca societatea să fie mișcată în profunzime sau să î se imprime un mers rapid. Ajunge ca măsurile luate de puterea centrală să necesite un sprijin cit de mic din partea indivizilor, pentru a constata atunci cu surprindere că de slabă este această imensă mașinărie; ea devine brusc neputincioasă" (sublinierile îmi aparțin).

Spiritul local, libertate, responsabilitate

O societate cu adevărat vie și puternică este, prin urmare, doar una descentralizată, care are la baza ei o viață locală comunitară autentică animată de un veritabil spirit local. Numai acestea două pot antrena cu adevărat oamenii pentru a obține concursul lor. Fără libertate unită cu responsabilitate, orice activitate este sortită din principiu eșecului. Aș mai fi tentat să adaug mereu, în spiritul lui Tocqueville, alte două elemente fundamentale: este vorba despre setea de ameliorare continuă a condițiilor de viață (de progres nefinimat) și instituția proprietății private, motoare invizibile ale prosperității generale.

Ceea ce trebuie evitat, prin urmare, este acea stare a societății în care schimbările survin exclusiv de sus fără concursul real al indivizilor de la baza societății, sau mai exact, fără ca aceștia să se simtă co-părtași la aceste transformări. Acea stare a societății în care individul nu se simte decât "un colon căruia îi este indiferentă soarta locului unde trăiește", în care "schimbările cele mai importante din țară se produc fără concursul lui, în care starea satului său, ordinea și liniștea străzii sale, soarta bisericii sale nu-l interesă și consideră că nimic din toate acestea nu-l privesc în nici un fel și că ele aparțin unui străin puternic căruia îi se spune guvern. Personal, se folosește de avutul său, ca și cum nu i-ar apartine, fără simț de proprietate și fără intenții de a-i aduce ameliorări" (sublinierile îmi aparțin). Un astfel de individ "sustinut" totalmente de stat se complice atunci într-o deplină pasivitate care exclude din start orice efort creator și imaginativ. Încrucisarea măinielor în semn de resemnare este, cred, cea mai bună imagine pentru un astfel de tip uman, care, așa cum afirmă însuși Tocqueville, oscilează mereu "între servilism și nerușire". A ieșit din această stare nocivă prin toate mijloacele posibile (educație politică, încurajarea vieții locale și a autoguvernării etc.) este primul pas – cel mai important și cel mai dificil totodată – pe calea ce conduce de la servitudinea voluntară generalizată la societatea deschisă.

Necesara limitare a puterii

Celelalte două teme enunțate la începutul eseului de față sunt strîns legate de raportul libertate-moravuri-legi-religie și de importanța spiritului comunal și a descentralizării. Într-adevăr în ochii lui Tocqueville limitarea puterii și limitele acțiunii oricărui guvern democratic rezultă în mod firesc din cele enunțate anterior.

În primul rînd, legile și instituțiile locale reprezintă două dintre cele mai importante bariere democratice contra oricărui derapaj al puterii; prin urmare ele sunt niște mijloace eficiente de limitare a puterii centrale. Tocqueville vorbește pe pagini întregi despre rolul proeminent pe care juristii îl ocupă în sinul societății americane, prezervă astfel de voluntarismul și arbitrajul politic. Spiritul legist, prin calitățile sale – legalitatea, respectul autorității legitime, înclinația pentru ordine legală –, este singurul capabil "să neutralizeze viciile inerente oricărui guvernări populară", fiind astfel o frină eficientă în calea oricărui exces, în calea oricărui abuz politic sau civil. Respectul general pentru regulile și legile edictate la baza

cărora se află consumămintul liber al majorității indivizilor anihilând din start orice încercare flagrantă de eludare a cadrului legal și de confiscare a puterii într-un interes personal. Cuvintele lui Tocqueville sunt încă o dată edificatoare: "Atunci când cineva îi vizitează pe americani și studiază legile lor, observă că autoritatea pe care ei au acordat-o judecătorilor precum și influența pe care ei le-au permis să o exerce în guvernarea societății formează astăzi cea mai puternică barieră împotriva oricărui derapaj a democratiei".

În al doilea rînd, un alt mijloc eficient și legal de limitare a puterii îl constituie libertatea presei. Pasajele în care Tocqueville vorbește despre ea surprind prin actualitatea lor fierbință (pentru noi). "La anumite națiuni care se pretendă libere, spune el, fiecare dintre agentii puterii poate încălcă nepe-depsit legea fără ca constituția țării să acorde oprimătilor dreptul de a se plinge înaintea justiției. La aceste popoare, independentă presei nu mai trebuie considerată ca una dintre garanții, ci drept singura garanție care mai rămâne a libertății și a securității cetățenilor" (sublinierea îmi aparține). Nu descrie oare acest fragment situația noastră de față, în care libertatea presei a rămas aproape singurul nostru sprijin, în lipsa unui adevărat stat de drept și a separării puterilor și în care numărul mare al ziarelor riscă să anihileze efectele lor benefice?

Ce poate face un guvern democratic?

În sfîrșit, există în paginile lui Tocqueville cîteva idei clare cu privire la limitele și sfera de acțiune a oricărui guvern democratic. Acestea pornește înainte de toate de la evidența potrivit căreia rezultatul general al tuturor acțiunilor individuale depășește cu mult pe termen lung ceea ce poate face o putere centrală, oricât ar fi ea de luminată și de binevoitoare. Puterea administrativă intervine atunci doar pentru a suplini lipsa inițiativelor individuale particulare (acolo unde acest lucru se întimplă) și nu pentru a le înlocui pe acestea acolo unde ele funcționează (să și imperfect). Astfel, "acțiunea forțelor individuale unindu-se cu acțiunea forțelor sociale, se ajunge adesea să se realizeze ceea ce administrația cea mai bine coordonată și mai energetică ar fi încapabilă să facă".

În această optică "modestă", misiunea principală a oricărui guvernări democratice "nu mai este aceea de a da înțregului corp al națiunii cea mai mare forță sau cea mai mare glorie posibilă, ci de a asigura fiecărui dintre indivizi care o compun cea mai mare bunăstare posibilă și de a-l cruța de cît mai multă săracie". Prin urmare, misiunea naturală a oricărui guvernări este de a asigura o prosperitate minimă și nu de a stabili o ordine (mereu precară) în mijlocul mizeriei și al săraciei. Democrația își propune, așadar, un criteriu de apreciere pur practic, renunțând la visul amăgitor al unei lumi perfecte, în care nu mai există conflicte de valori. Dimpotrivă, ea postulează că aceste conflicte sunt eterne, omului nerămnindu-i decât să realizeze un permanent compromis între valori, un veșnic arbitraj care implică întotdeauna un anumit (adesea foarte mare) cost de oportunitate. Încă o dată limpezimea formulării lui Tocqueville ne scutește de orice alte comentarii: "Sub imperiul libertății democratice, ceea ce este mare nu e atât ceea ce execută administrația publică, cît ceea ce se realizează fără ea și în afara ei. Democrația nu oferă poporului conducerea cea maiabilă, însă ea face ceea ce conducea cea maiabilă este adesea neputincioasă să creeze; ea răspindește în întregul corp social o activitate febrilă, o forță supraabundentă, o energie care n-ar fi existat niciodată fără ea și care, dacă circumstanțele îi sint cît de cît favorabile, poate da naștere la minuni" (sublinierile îmi aparțin).

Prin urmare, este Tocqueville "contemporanul" nostru? Întrebarea fiind în mare parte retorică, răspunsul se înțelege aproape de la sine.

TV SOTI

MIERCHI 14 iulie

STIRI – 15'

În direct – 25' (Dir. gen. RATE) Post Scriptum – 10' (Nicolae Băzoi – primarul sectorului V) Semnal – 10'

JOI 15 iulie

STIRI – 15'
Top ITV – 45'

VINERI 16 iulie

STIRI – 15'

Colocviul artelor – 15' (Expoziție ION ȘUGAR; Cea mai tîrără promovare; Prezente românești peste hotare) Film artistic – 90' IAD ÎN PACIFIC (SUA. Cu Toshiro Mifune)

SÂMBĂTĂ 17 iulie (11.00-13.00)

Stiri din cetate – 6' Bucureștiul vechi – 4' Timișoara – 20' Emisiune pentru copii – 10' Caleidoscop – 80' (umor, muzică, Cinepanorama, Lumea la noi acasă, Week-end-ul Bucureștiului)

CINEMATECA

Miercuri 14 iulie

Eforie: sala Jean Georgescu

DESPRINDEREA: (SUA, 1971. R: Milos Forman. Comedie dramatică) – orele 10, 12.15; AVANTII! (SUA, 1972. R: Billy Wilder. Comedie) – orele 15, 18

Union: sala Paul Călinescu

SERPICO (SUA, 1973. R: Sidney Lumet. Film biografic, film politist) – orele 11, 13.30; MUTRĂ NOSTIMĂ (SUA, 1957. R: Stanley Donen. Comedie muzicală) – orele 16.30, 18.45

Joi 15 iulie

Eforie: sala Jean Georgescu

VIRIDIANA (Spania, 1961. R: Luis Buñuel. Dramă) – ora 10; FRAGII SALBATICI (Suedia, 1957. R: Ingmar Bergman. Dramă) – ora 12.15; APOCALIPSUL ACUM (SUA, 1979. R: Francis Ford Coppola. Film de război) – orele 15, 18

Union: sala Paul Călinescu

MUTRĂ NOSTIMĂ – orele 11.13; SERPICO – orele 15.15, 18

Vineri 16 iulie

Eforie: sala Jean Georgescu

SOSEA ODATĂ UN CĂLĂRET (SUA, 1978. R: Alan J. Pakula. Western) – orele 10, 16.45; VIRIDIANA – orele 12.15, 14.30; A SAPTEA PECETE (Suedia, 1957. R: Ingmar Bergman. Dramă) – ora 19

Union: sala Paul Călinescu

INDIFERENȚII (Italia, 1964. R: Francesco Maselli. Ecranizare, dramă) – orele 11, 13; PĂDUREA SPIN-ZURATILOR (România, 1964. R: Liviu Ciulei. Ecranizare, dramă) – orele 15, 18

Sâmbătă 17 iulie

Eforie: sala Jean Georgescu

FRAGII SALBATICI – orele 10, 14.30; SOSEA ODATĂ UN CĂLĂRET – orele 12.15, 19; DESPRINDEREA – ora 16.45

Union: sala Paul Călinescu

DRAGOSTE DE DUPĂ-AMIAZĂ (SUA,

1957. R: Billy Wilder. Comedie dramatică) – orele 11, 13.30; INDIFERENȚII – orele 16.30, 18.45

Duminică 18 iulie

Eforie: sala Jean Georgescu

VOI FI MAMĂ (Suedia, 1958. R: Ingmar Bergman. Dramă) – orele 10, 12.15, 19; VIRIDIANA – ora 14.30; FRAGII SALBATICI – ora 16.45

Union: sala Paul Călinescu

AVENTURILE LUI GERARD (Marea Britanie-Italia-Elveția, 1970. R: Jerzy Skolimowski. Film de aventuri, film istoric) – orele 11, 13.15; DRAGOSTE DE DUPĂ-AMIAZĂ – orele 15.30, 18

Luni 19 iulie

Eforie: sala Jean Georgescu

VOI FI MAMĂ – ora 14.30; IZVORUL FECIOAREI (Suedia, 1960. R: Ingmar Bergman. Dramă) – orele 16.45, 19

Union: sala Paul Călinescu

NEBUN DIN DRAGOSTE (Italia, 1982. R: Castelano, Pipolo. Comedie) – ora 14.15; AVENTURILE LUI GERARD – orele 16.30, 18.45

Marți 20 iulie

Eforie: sala Jean Georgescu

IZVORUL FECIOAREI – orele 10, 12.15; CHIPUL (Suedia, 1958. R: Ingmar Bergman. Dramă) – orele 14.30, 16.45, 19

Union: sala Paul Călinescu

NEBUN DIN DRAGOSTE – orele 10, 12, 18.45; NOAPTEA AMERICANĂ (Franta, 1973. R: François Truffaut. Dramă) – orele 14.15, 16.30

Miercuri 21 iulie

Eforie: sala Jean Georgescu

CHIPUL – ora 10; TOOTSIE (SUA, 1982. R: Sydney Pollack. Comedie) – orele 12.15, 14.30, 16.45, 19

Union: sala Paul Călinescu

NOAPTEA AMERICANĂ – orele 10, 18.45; KRAMER CONTRA KRAMER (SUA, 1979. R: Robert Benton. Dramă) – orele 12, 14.15, 16.30

CINEMATOGRafe

16-22 iulie 1993

DRACULA – Patria (611.86.25) – 9.11.30-14-17-19.30; Favorit (745.31.70) – 9.11.30-14-16.30-19; Gloria (647.46.75) – 10.30-13.15-16-18.45

BĂTĂLIE DISPERATĂ 2 – Scala (611.03.72) – 9-11.15-13.30-15.45-18.20.15; Melodia (611.13.49) – 9-11.30-14.16.30-19; Cultural (683.50.13) – 10.12.30-15-17.30

OCHII NOPTHII 2 – Luceafărul (615.87.67) – 9-11-13-15-17.15-19.30

LADY DRAGON – Flamura (685.77.12) – 10-12-14-16-18; București (615.61.54) – 9-11-13-15-17-19

ULTIMUL MOHICAN – Festival (615.63.84) – 9-11.30-14-16.30-19; Excelsior (665.49.45) – 10-12-14-16-18

BĂTĂLIE DISPERATĂ 1 – Corso (615.13.34) – 9-11.30-14-16.30-19; 16-18.07 – Drumul Sării (631.28.13) – 13-15.15-17.30

MISIUNE DE PEDEAPSĂ (ALIENS) – 19-22.07 – Drumul Sării – 13-15.15-17.30

JUSTITIARUL – Grivița (617.08.58) – 10-12-14-16-18

HUDSON HAWK – Boulevard (615.61.10) – 9.15-11.15-13.15-15.15-17.15-19.15; Aurora (635.04.66) – 12.30-15-17.30; simbătă și duminică 10-12.30-15-17.30

FORMIDABILUL – Buzău (650.43.58) – 14-18 NON STOP

MISIUNE DE PEDEAPSĂ (ALIENS) – 16-18.07 – Dacia (650.35.94) – 10-12.15-14.30-17-19.15

MAGIE NEAGRĂ – 19-22.07 – Dacia

– 10-12-14-16-18-20

PREMIERĂ

Bram Stoker's

DRACULA

productie a studiourilor americane Columbia Pictures distribuit de Guild Film România

scenariu: James Hart regia: Francis Ford Coppola

muzica: Wojciech Kilar imaginea: Michael Ballhaus A.S.C.

costumele: Eiko Ishioka

montajul sonor: Tom C. McCarthy, David E. Stone

cu: Gary Oldman, Winona Ryder, Anthony Hopkins, Keanu Reeves, Florina Kendrick

Film distins cu premiul OSCAR pentru: cele mai bune costume cel mai bun montaj sonor

O poveste cinematografică romantică, senzuală și însărcinată despre mult-prea-seducătorul prinț transilvănean...

IUBEŞTE ȘI MUŞCĂ – Giuleşti (617.55.46) – 10-12.30-15-17.30; simbătă și duminică 10-12.30-15-17.30-19.45

JUSTITIARUL – Cosmos (627.54.95) – 13-15-17

DUPĂ GRATII – Pacea (771.30.85) – 12-14.15-16.30; simbătă și duminică 12-14.15-16.30-18.45

OCHII NOPTHII 1 – Floreasca (633.29.71) – 13-15-17; simbătă și duminică 13-15-17-19

MISIUNEA "STEAUĂ INTUNECAȚĂ" – 16-18.07 – Viitorul (610.67.40) – 13-15-17

DELIR – 19-22.07 – Viitorul – 13-15-17

VINĂTORUL DE RECOMPENSE – Morița (614.27.14) – 10-13-16-19; simbătă și duminică 10-13-16-19

BALUL AJURITILOR 16-18.07 – Munca (321.50.97) – 14-16-18; simbătă și duminică 12-14-16-18

LA LIMITA EXTREMĂ 19-22.07 – Munca – 14-16-18

BASIC INSTINCT (INSTINCT PRIMAR) – Studio (659.53.15) – 10-12.30-15-17.30-19.45

BRAM STOKER'S DRACULA 16.07 – Sala Palatului (615.73.72) – 17.30

CINEMATOGRAFUL PREFERINTELOR DUMNEAVOASTRĂ – Doina (613.09.97) VRACIUL DIN JUNGĂ 16.07 – 13-15-17-19; 17.07 – 13-15-17-19; FORMIDABILUL 18-20.07 – 13-15-17-19; NECRUTATORUL 21-22.07 – 13-15.30-18; AVENTURILE GAVALERULUI ALBASTRU – 17-18.07 – 12.00

GRĂDINI CINEMATOGRAF HUDSON HAWK – Aurora (635.04.66) – 21

GIULIA – Capitol (615.63.84) – 21 MAGIE NEAGRĂ 16-18.07 – Doina (613.09.97) – 21

TOTAL RECALL 19-22.07 – Doina – 21

NECRUTATORUL 16-18.07 – Gloria (615.87.67) – 21

MISIUNE DE PEDEAPSĂ (ALIENS) – Gloria – 19-22.07 – 21

ERATA

La pagina 14, grupajul Cine are nevoie de Andrei Serban, în interventia d-nei Ana Sincai, rândurile 1 și 2, în urma unei desincronizări între redactare și corecțură, a apărut o paranteză inutilă, respectiv (unul din reperetele conținute), care nu se va citi. Cerem respectuos scuze atât d-nei Sincai cît și cititorilor noștri.

EDITURA HUMANITAS

ALAIN BESANCON

Originiile intelectuale ale leninismului

Traducere de Lucreția Văcar

Colecția "Societatea civilă"

Reputatul sovietolog francez propune o minuțioasă analiză a deformărilor constante suferite de ideile diferitelor curente de gindire occidentale odată cu preluarea lor de către gindirea rusă, fie aceasta slovoială, narodnică sau socialistă. Favorizată de imaturitatea societății civile din Rusia, apariția leninismului nu este, potrivit autorului, decât un corolar al acestui proces. 308 pagini.

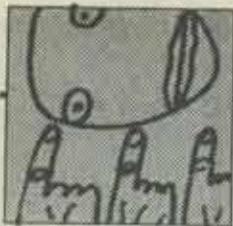
FRANCOISE THOM

Limba de lemn

Traducere de Mona Antohi

Colecția "Societatea civilă"

Analiză percutantă a unei anomalii care a monopolizat și continuă încă să monopolizeze un întreg spațiu social: uzurparea limbii naturale de către produsul bolnav al unui logos pervertit – limba de lemn. Prin ea reușește totalitarismul să transforme neantul ideologiei în tehnică de convingere. Limba de lemn este o adevărată gramatică a acestei aberații lingvistice, o carte menită să umple un mare gol informațional. 248 pagini.

Demisia lui Andrei Șerban de la conducerea Naționalului a pus în mod dramatic și pune în continuare sub semnul întrebării multe stări de lucruri din țara astă, începând cu propria noastră consistență. Am spus: "a noastră", adică a acelora – nu cine știe ce mulți, în fond

– care am simțit gravitatea extremă a gestului său și am găsit mai mult decât indreptățit protestul radical – desfășurat pe multiple planuri – pe care această demisie irevocabilă îl semnifică. Am spus, în continuare: "lipsă de consistență" – pentru bunul motiv că ne-am oprit (evident: extrem de indignați! se putea altfel?) exact cind trebula să pornim; am percepuit, în sfîrșit, fiecare pentru sine, în mod adecvat, gravitatea situației și asta ne-a umplut de conștiință liniștită că ne aflăm de partea cea bună, cind de fapt noi trebuia să facem cu totul altceva: hotărî și solidari, să întreprindem în continuare tot ce se impune pentru a obține rezolvarea ei, fără a ne lăsa descurajați de obstacole, nici descumpărăți de meschinăria neprizinătă a multora dintre ele.

Evident, ne e mult mai ușor – ca intelectuali simțitori ce ne aflăm și – să gesticulăm patetic despre o temă generală, precum aceea a "crizei culturii" (despre care nu contenim să ne dăm cu părerea), decât să încercăm să rezolvăm cu adevarat un aspect punctual al ei, cu nimic mai puțin dureros de altfel, și anume: criza instituției teatrale în România. Pentru că mult dezbatuta problemă a crizei culturii comportă un nivel de profunzime în care sunt implicați creatorii individuali pe de o parte și, în nu mai mică măsură, acea parte a populației calificată în mod tradițional drept public amator și consumator de cultură, pe

MIHAI ȘORA Lecția unei demisii

de altă parte. E vorba, într-adevăr, la cei dinti, de o mutație de orizont, iar la ceilalți, nu încapă îndoială, de o mutație, nu mai puțin importantă, în zona solicitărilor și a intereselor de moment. A vorbi mereu despre ele – mai ales dacă e vorba de propus soluții cu efect imediat – echivalează cu a te afla în treabă. Și asta și facem, de fapt: ne aflăm în treabă căutând leacuri pe care numai timpul le poate aduce. Dar există și un nivel al crizei culturii asupra căruia putem acționa: e nivelul instituțional. Un cadru juridic adecvat poate schimba din temelii o instituție prost concepută. Vasta (și insolubila) criză a culturii poate aşadar fi atinsă (și rezolvată) în problema punctuală a instituției teatrale. După cum, în loc de atâtă zbătere verbală despre persistența globală a sistemului instituțional comunist și a mentalității care i-a dat naștere (pe care el o re-produce, la rîndul lui, clipă de clipă, asigurându-i perenitatea), n-ar fi oare mai bine să ne adunăm eforturile și – fără a abdica niciodată și sub nici un pretext de la datoria, atât de des ignorată la noi, a solidarității – să obținem, pe un singur punct (dar de către importantă!) modificarea unei instituții de tip comunistic: teatrul. (Academia îar urmă, fără îndoială.)

În concluzie, aș formula o întrebare: care este formația politică de opoziție (evident: adversară ireductibilă a sistemului instituțional mai sus încriminat), care se angajează să preia în programul său de viitoare guvernare (și, pînă una alta, în programul său de presiune parlamentară) tipul de proiect instituțional preconizat de Andrei Șerban – menit să conducă Teatrul românesc în rîndul marior teatre ale lumii?

NIC. PENIUC

"La țigănci" – un spectacol de Alexander Hausvater

scris despre țiganii din Europa de Est. Mircea Eliade era obsedat de civilizația indiană. Alexander Hausvater crede în originea indiană a țiganilor și consideră că ei sunt veriga de legătură între Occident și Orient. Preocupat de soarta și problema țiganilor, Hausvater își doresc un spectacol cu și despre ideea sa personală despre țigani. Se întâlnesc, firește, cu Eliade, de fapt cu "La țigănci". Își concepe regizorul demersul, realizează un decupaj și începe colaborarea cu autorul textului. Își asigură o echipă de zile mari (muzica Adrian Enescu, scenografia Constantin Clubotaru, costumele Irina Solomon și Dragoș Buhagiar) și pornește la lucru. În distribuție reunesc actori din primul său spectacol cu alții noi, nu mai puțin importanți (Şerban Ionescu, Adriana Trandafir și alții).

Impactul cu un tip de viziune asupra spectacolului teatral, mai puțin uzitat la noi, a dat rezultate extraordinare în "...au puș cătușe florilor". Spectacolul a stîrnit comentarii aprinse pro și contra dincolo de care publicul invada sală, iar critica li acorda premii sfîrșit de an. Râmneea un gest special, o senzație definită exact, ceva ciudat, violent și cald, impudic și delicat. Râmneea senzația că se poate și acest gen de spectacol în care trupul actorului cu frumosul și uritul personal se armoniza cu textul, cu spațiul scenei și dinamica gîndului. Ideea că livingul n-a murit.

"La țigănci", paradoxal, nu reușește să întărească, așa cum s-ar fi dorit, senzația lăsată de primul spectacol. Și asta pentru că pare a nu mai avea rigurozitatea și unitatea interioară a aceluia.

Pe un "text pentru spectacol" semnat de Cristian Popescu la propuneră lui Alexander Hausvater, o trupă de actori, mulți dintre ei importanți și foarte importanți, realizează performanțe notabile.

Deci să încercăm să dumirim lucrurile. Mircea Eliade a scris "La țigănci". Alexander Hausvater a

printre actori, se calcă pe picioare, se impiedică de linile de tramvai și actorii joacă. Trupa moare dar nu se predă. Actorii își fac datoria compunând imagini scenice, armonii sonore (cind sunt lăsați să se audă), tablouri vivante, unele de mare frumusețe, cum este cel de la bordel. Toată lumea este Gavrilă, iar spectatorul tinde să devină și el Gavrilă. Dacă n-ar fi stridențele.

Începe (trecind prin sicriu) concesiv, deși ești îmbrăncit. Acceptă viermuiala de la tramvai, deși nu vezi prea bine ce se întimplă. Treci prin stări de anxietate, de curiozitate, de ușor plăcute, de permanentă înghioteală. Răsuflui usurat cind ești invitat în sală. Scurtă iluzie. Reprezentația continuă sus, în lojă, obligându-te la poziții contorsionate, oricare altele decât cele firești. Și spectacolul merge înainte. Actorii munesc din greu. Își trăiesc partiturile. Își interpretează cu devotijnie personajele. Cît este Eliade din ceea ce se întimplă în spectacol, veți vedea. Cît este Alexander Hausvater vă pot spune eu: cam 90%.

Ca orice spectacol care se respectă, și acesta își încheie ciclul. Începi intrînd prin sicriu și sfîrșești prin a priveaghea la sicriu. Cristian Popescu spune frumos "actul artistic ca moment de trecere" și ciclul "năstere-nuntă-moarte" – năstere, am adăuga noi.

Se creează o stare, și asta este important. Dar rămîne un gust de neîmplinire născut, paradoxal, din preaplinul semnelor folosite. Și mai rămîne o mare dragoste pentru actori. Care au fost iară și iară grozavi, eroici, minunați. Ei – Florin Zamfirescu, Adrian Ancașu, Mugur Arvunescu, Dan Bădărău, Constantin Cojocaru, Simona Gălbenișă, Diana Gheorghian, Angela Ioan, Șerban Ionescu, Laurențiu Lazar, Camelia Maxim, Ionel Mihăilescu, Dan Năstase, Gelu Nițu, Liviu Pancu, Marius Stănescu, Oana Ștefănescu, Carmen Tânase, Adriana Trandafir. Ei – Gavrilă.

Cel de-al doilea spectacol al lui Alexander Hausvater la teatrul Odeon este marcat de personalitatea regizorului și continuă aventura impunerii unui "stil".

Impactul cu un tip de viziune asupra spectacolului teatral, mai puțin uzitat la noi, a dat rezultate extraordinare în "...au puș cătușe florilor". Spectacolul a stîrnit comentarii aprinse pro și contra dincolo de care publicul invada sală, iar critica li acorda premii sfîrșit de an. Râmneea un gest special, o senzație definită exact, ceva ciudat, violent și cald, impudic și delicat. Râmneea senzația că se poate și acest gen de spectacol în care trupul actorului cu frumosul și uritul personal se armoniza cu textul, cu spațiul scenei și dinamica gîndului. Ideea că livingul n-a murit.

"La țigănci", paradoxal, nu reușește să întărească, așa cum s-ar fi dorit, senzația lăsată de primul spectacol. Și asta pentru că pare a nu mai avea rigurozitatea și unitatea interioară a aceluia.

Pe un "text pentru spectacol" semnat de Cristian Popescu la propuneră lui Alexander Hausvater, o trupă de actori, mulți dintre ei importanți și foarte importanți, realizează performanțe notabile.

Deci să încercăm să dumirim lucrurile. Mircea Eliade a scris "La țigănci". Alexander Hausvater a

URSZULA DOROSZEWSKA

Cine cu cine luptă

Există convingerea că prăbușirea comunismului a stimulat creșterea nationalismului în Europa de Est și în fostă Uniune Sovietică. Se pune însă întrebarea că de complet a fost colapsul vechiului sistem. Întoarcerea la putere a comuniștilor în Lituania, în toamna trecută, a captat atenția tuturor. Pe de altă parte, în Georgia, întoarcerea la putere a vechii nomenclaturi a trecut aproape neobservată în ciuda atenției acordate exploziei nationalismului în Caucaz.

Mișcarea democratică în Georgia a fost destul de puternică, dar campania ei pentru independență s-a terminat printr-o catastrofă. Zviaț Gamsahurdia, un fost disident, a început să arate tendințe dictatoriale curind după alegerea ca președinte și s-a îndepărțat de mișcarea democratică. Gamsahurdia a fost înălțat la putere la începutul lui ianuarie 1992 printr-o lovitură militară care se crede că a fost organizată de Eduard Sevardnadze. În martie, Sevardnadze s-a instalat la conducerea statului și în următoarele luni s-a ocupat de campania electorală în vederea alegerilor din octombrie. Începând cu iulie trecut, trupe georgiene au fost implicate în conflicte militare în Republica Autonomă Abhază, una din cele trei republici autonome de pe teritoriul georgian.

Când am ajuns la Tbilisi, la mijlocul lui octombrie, am auzit focuri de armă pe străzi, mult mai frecvent decât la vizita mea precedentă cu opt luni în urmă. Locuitorii orașului fac glume, spunând că nu vor mai putea adormi fără zgâmote de luptă. Totuși, capitala este cel mai sigur loc din Georgia și este imprudent să circuli în afara orașului. Bande înarmate misună prin tară și comit cele mai grave crimi imaginabile. Cetățenii Georigiei au înțeles demult că autoritățile nu pot menține securitatea și ordinea publică.

Pentru a cumpăra pline se așteaptă între 6 și 8 ore la coadă. Soldați stau de pază la fabricile de pline. Locuitorii satelor din munte trebuie să cobeare pînă în capitală ca să cumpere pline, pentru că transporturile către sate au fost întrerupte din cauza pericolelor și a lipsei de benzинă. Din Armenia, unde situația e și mai rea, oamenii vin la Tbilisi pentru pline; camioanele cu alimente sunt păzite cu arme automate. Benzina cumpărată la Baku este transportată la Tbilisi cu gări înarmate.

Hotelurile din Tbilisi sunt pline de refugiați din Abhazia. La gară a fost deschis un oficiu de primire a refugiaților, care lucrează 24 de ore din 24 și distribuie mîncare, haine și locuri de dormit. Un membru al conducerii a estimat că 30.000 de oameni au fost nevoiți să-și părăsească locuințele și în jur de 3.000 de civili au fost omorâți. „Nu putem număra morții” a spus el. Pe străzi am văzut foarte multe femei în doliu. Poartă fotografii mortilor pe piept, cei mai mulți sunt soldați omorâți în luptele din Abhazia.

Sevardnadze și suporterii lui au avut o clară victorie în alegerile din 11 octombrie. Deși electoratul nu știa ce puteri va avea șeful statului, pentru că acesta urmau să fie hotărîte de noul parlament, Sevardnadze a fost ales cu 95% din voturi. Rezultatele alegerilor au fost în parte determinate și de legile electorale. Conform Constituției din 1921, care a fost readoptată de Consiliul Militar după ce președintele Gamsahurdia a fost înălțat de la putere, Parlamentul este ales prin reprezentare proporțională. Totuși, la inițiativa lui Sevardnadze, acest principiu nu a mai fost luat în considerare. Optzeci de locuri au fost rezervate pentru așa-numiți candidati locali care să fie aleși de o majoritate simplă. Cele mai multe din aceste locuri au fost cîștigate de membri ai vechii nomenclaturi, mulți dintre ei continuind să ocupe poziții importante în economia de stat și să exercite astfel o considerabilă influență asupra publicului. Din cele 154 de locuri stabilite prin reprezentare proporțională, cele mai multe au revenit blocurilor „Pacea” și „Unitatea”. Nici unul din blocuri nu este format din partide politice, ele sunt, mai degrabă, grupuri de personalități, atât foști comuniști cât și foști disidenți. Programele lor politice constau în special în susținerea lui Sevardnadze și a reformelor înaintate de Consiliul de Stat.

Partidele politice conduse de opozanți reali nu au cîștigat decât puține locuri. Dintre partide, național-democrații, care colaborează strîns cu Sevardnadze, au cîștigat cel mai mare număr de locuri – 13. Partidele care erau împotriva lui Sevardnadze au avut rezultate foarte slabe în alegeri: Partidul Național al Independenței a cîștigat 4 locuri, Uniunea Georgienilor Tradiționaliști – 8. Un bloc al opozitiei moderate, care includea republicanii, creștin-democrații, Frontul Poporului și DASI (O Alegere Democratică pentru Georgia), a cîștigat 18 locuri.

Nici un grup politic, parlamentar sau nu, nu susține întoarcerea la comunism sau restaurarea Uniunii Sovietice. Chiar și foșii funcționari comuniști sunt acum adeptii capitalismului și ai independenței Georigiei. Foșii comuniști sunt cei care formează majoritatea parlamentară. Nu mai puțin de trei foști prim-secretari ai Comitetului Central detin locuri în Parlament, inclusiv Djumber Patiasvili, care guvernează Georgia cînd trupele sovietice au omorât 20 de manifestanți pașnici în Tbilisi, în aprilie 1989.

Irakli Cereteli, chairmanul Partidului Național pentru Independență, în vîrstă de 32 de ani, este considerat ca fiind cel mai radical politician georgian, în baza apelului lui insistență ca trupele sovietice să se retragă din Georgia. „Majoritatea parlamentarilor îl urmează pe Sevardnadze” a spus el. „În Georgia, controlul a fost preluat de un regim pro-rusesc, ceea ce dovedește declinul moral al societății noastre. Generația veche s-a plecat în fața lui Stalin, după aceea în fața lui Sevardnadze și Gamsahurdia și acum se pleacă din nou în fața lui Sevardnadze. Nimic nu se va schimba pînă nu va apărea o nouă generație.”

Chairmanul Partidului Creștin-Democrat, Irakli Senghelalaia, susține că a avut loc o „revirea neo-socialistă”. Cîștigînd cu o atîță de mare majoritate, comuniștii pot preveni reformele radicale, cum e introducerea unei monede proprii. „Folosind rubla rusească sănseamă total dependentă de Moscova, Fondul Monetar Internațional a promis că ne ajută să înființăm propria noastră monedă, dar numai cu condiția de a reforma sistemul bancar. În privința reformei bancare nu s-a făcut nimic și este puțin probabil că se va face ceva. În schimb, a fost inventat un „model georgian de economie” pentru a păstra structurile birocratice supradimensionate care consumă bugetul statului și împiedică reforma.”

Akaki Asatiani, liderul Uniunii Tradiționaliștilor Georgieni, în vîrstă de 39 de ani, chairman al Parlamentului sub Gamsahurdia, a hotărît să candideze la alegerile din octombrie pentru că „în Georgia a avut loc o contrarevoluție. Alegerile au confirmat-o. Partidul meu consideră ilegal Consiliul de Stat, pentru că a ajuns la putere în urma unui puci. (...) Dacă alegerile ar fi fost înținute după Constituția din 1921, ele nu ar fi fost boicotate de suporterii lui Gamsahurdia, de abhazi, de osetini, de Liga Cetățenilor din Georgia. Am hotărît că trebuie să participăm la alegeri pentru că țara era în haos. Statul trebuie reclădit și vocea miscării pentru eliberare națională trebuie să fie auzită.”

„Alegările au fost ilegale” a declarat Vaja Mtavrișvili, chairman al Ligii Cetățenilor din Georgia. „Nu a fost respectată Constituția din 1921. Indată ce Parlamentul pregătește o nouă Constituție, Georgia va fi un fel de creație post-comunistă și nu continuarea statului independent din 1918-1921.”

Fostul președinte, care trăiește în autopronosticata Republică Cecenă, ca ospete al generalului Dudaev, susține că alegerile au fost ilegale, rezultatele falsificate și că el este în continuare președinte. Gamsahurdia totuși nu poate înțelege cum naționea care

l-a ales cu 86% a putut numai după un an și jumătate să-l voteze cu o asemenea majoritate pe rivalul său politic.

Irakli Karabadze, ziarist, dă o explicație acestei schimbări de poziție: „Cred că se poate accepta următoarea ipoteză: comuniștii i-au dat puterea lui Gamsahurdia, i-au îngăduit tendințele dictatoriale și apoi l-au folosit chiar pe unul din colegii lui ca să-l anihileze. După ce Gamsahurdia a plecat, comuniștii au putut reveni la putere. Ei au hotărît, în mod rezonabil, să se retragă de pe scena politică în timpul celei mai dificile perioade și să aștepte o revoluție socială. Apoi s-au putut întoarce la putere ca salvatori naționali, folosindu-se de nostalgia pentru pace și ordine.”

Mai urmează să fie restabilite ordinea și pacea. Singurele curge în Abhazia. Este această tragedie legată de întoarcerea comuniștilor la putere? Pentru a se răspunde la această întrebare trebuie înțeles cine este implicat în conflict. Lucru deloc simplu.

Abhazia este un parădiso. Cu clima subtropicală, plaje, munți, hoteluri, case de odihnă, plantații de citrice, este o bogăție potențială pentru guvernul care o va privatiza. Funcționari comuniști din această republică autonomă s-au temut de mișcarea de independență georgiană și de poziția ei anticomunistă. Frica s-a transformat în conflict deschis ca răspuns la politica naționalistă a lui Gamsahurdia. În cele din urmă, Abhazia a cerut autonomie noilor autorități de la Tbilisi. Abhazii formează totuși numai 17% din populația multietnică a Abhaziei. Georgienii, cel mai mare grup etnic, formează 49% din populație, iar ruși 15%. În Abhazia se mai găsesc greci, evrei, armeni și alte naționalități. Ca urmare, sloganurile naționaliste abhaze nu au găsit o largă audientă.

Deputații abhazi din Parlament, deși minoritari, au declarat independența Abhaziei în 13 iulie trecut. Ca răspuns, Sevardnadze a trimis trupe georgiene în Abhazia. La 25 septembrie, Parlamentul rus și-a declarat sprijinul față de independența Abhaziei, lucru pe care georgienii îl consideră amestec în treburile interne. O unitate a forțelor speciale rusești sub comanda generalului Sigutkin a sosit în Abhazia pentru a menține ostentativă pacea. Armata georgiană suferise cîteva înfrângeri importante, inclusiv pierderea orașului Gagra. Trupele abhaze – sau, mai bine zis, trupe care luptă pentru Abhazia – au atins granița cu Rusia de-a lungul rîului Paou. Această porțiune are importanță strategică, pentru că restul graniței este pe creasta munților Caucaz. Din septembrie luptele au tot continuat. Georgienii nu au recățigat Gagra, nimeni nu a avut o victorie clară și ambele părți au subminat negocierile de pace.

Acest conflict este numit războiul abhazo-georgian, dar georgienii luptă într-adevăr împotriva abhazilor?

(Text reproducă după revista "UNCAPTIVE MINDS")
Traducere de CLARA POPESCU